

بسم الله الرحمن الرحيم

روانشناسی رشد

نظریه‌ها و چرخه‌های رشدی

از سری کتاب‌های جامع روان‌آموز (درس نامه + تست)

منطبق بر محتوای کلاس‌های جامع روان‌آموز

شامل تست‌های کنکور سال‌های اخیر

سه مرحله آزمون جامع کشوری رایگان

به روزرسانی دائمی در طول سال تحصیلی ۱۴۰۴

مقدمه مؤلف

تصور کنید فرزندی دارید و فرایند رشد او را از قبل تولد تا بزرگسالی مشاهده و ثبت می‌کنید. این کاری است که روان‌شناسان رشد انجام می‌دهند؛ اینکه یک انسان از قبل از تولد تا مرگ در ابعاد مختلف جسمانی، شناختی و هیجانی چه تغییراتی می‌کند. اگر فرزندی داشته باشید، دغدغه دیگر شما، شیوهٔ تعلیم و تربیت او خواهد بود؛ نظریه‌پردازان رشد تلاش کرده‌اند که به این سؤال نیز پاسخ دهند. حاصل این تلاش، نظریه‌های رشد است که هر کدام از چشم‌اندازی متفاوت به این مسئله پاسخ داده‌اند. از آنجاکه روان‌شناسی رشد از دروس مهم و تخصصی کنکور ارشد و دکتری روان‌شناسی است، دانش مطلوب در این زمینه نقطهٔ قوت شما در این آزمون‌ها خواهد بود. مباحث این درس گسترده است؛ اما شما برای رسیدن به این دانش در بازهٔ زمانی محدود آمادگی برای کنکور، نیازی به مطالعهٔ تعداد زیادی منبع ندارید. کتاب حاضر راه میان‌بری است که به همان مقصد می‌رسد؛ پوشش کامل و منسجم منابع مهم و حجیم شامل روان‌شناسی رشد پاپالیا و کرین کار بسیار دشواری است که در این کتاب صورت گرفته است. در عین حال، این کتاب با راهبردی کاربردی جهت تنظیم اولویت‌های مطالعاتی، در عین اینکه برخی از مطالب برجستهٔ کتاب مهم لورابک را در خود جای داده است، با قرار دادن مطالب کتاب مذکور در یک ضمیمه، تصمیم‌گیری برای مطالعهٔ منابع اولویت بعدی را به عهدهٔ مخاطب گذاشته است تا کتاب برای طیف گستردهٔ داوطلبان مناسب باشد. همچنین، این کتاب با ساختاری منحصربه‌فرد تلاش کرده است نکات برجستهٔ کتاب روان‌شناسی ژنتیک منصور و دادستان را نیز در خود بگنجاند، بدون آنکه شما را بین منابع جدید و قدیمی سردرگم کند. ما با ارائهٔ خلاصهٔ فصل و سؤالات طبقه‌بندی‌شدهٔ کنکور ارشد و دکتری همراه با پاسخ تشریحی، ابزارهای مفیدی برای مرور و یادگیری کارآمدتر در اختیارتان قرار داده‌ایم. علاوه بر این، در صورتی که نیاز به فهم عمیق‌تر مطالب دارید، می‌توانید از کلاس مجازی روان‌شناسی رشد نیز استفاده کنید.

زینب خجوی، بهار و تابستان ۱۴۰۴

سخن روان‌آموز

علم هم برای خودش سلسله مراتبی دارد؛ مثلاً اولین سطح علم، چارچوب‌های ثابت‌اند؛ مثل پل‌ها و ساختمان‌ها که مطالعهٔ آن کار مهندسان عمران است. در سطح دوم به ساعت‌واره‌ها می‌رسیم، مثل ساعت و موتور خودرو که بر خلاف سطح قبل، حرکت هم می‌کنند. مهندسی مکانیک این موارد را بررسی می‌کند. در سطح سوم، دستگاه‌های برنامه‌پذیر قرار می‌گیرند؛ مثل ترموستات که علاوه بر حرکت کردن، می‌شود به آن برنامه داد. برنامه‌نویسی کامپیوتر و علم مهندسی کنترل، در این سطح است. سطح بعدی سلول است؛ تک‌یاختهٔ زنده‌ای که مستقلاً می‌تواند تولید مثل کند و با محیط ارتباط برقرار کند. دنیایی خیلی پیچیده‌تر از دنیای مهندسی! رشته‌های زیست‌شناسی و ژنتیک در این سطح از علم فعالیت می‌کنند. سطح بعدی گیاه و اندام‌هاست؛ مجموعه‌ای از سلول‌ها که باهم تقسیم وظیفه می‌کنند و هرکدام کاری را به عهده می‌گیرند. رشته‌های پزشکی و گیاه‌شناسی در این سطح مشغول‌اند. سطح بعدی حیوانات هستند و از اینجا آگاهی آغاز می‌شود؛ جاندارانی که آموزش‌پذیراند و از تجربه‌های قبلی خود درس می‌گیرند. روان‌شناسان رفتارگرا و کسانی که حیوانات را آموزش می‌دهند، در این سطح فعالیت می‌کنند. سطح بعدی فهم و تحلیل هیجانات و رفتار انسان خودآگاه است که به لحاظ پیچیدگی فراتر از تمام علوم پزشکی و مهندسی است و در بالاترین سطوح علم قرار می‌گیرد. جایی که شما با شگفتی‌های ذهن انسان روبه‌رو می‌شوید و مسائلی را حل می‌کنید که علوم پزشکی و مهندسی، نه تنها نمی‌توانند راه‌حلی برایشان ارائه دهند، بلکه حتی ابزاری برای پیدا کردن مسئله ندارند. اینجا آغاز دنیای روان‌شناسی است. خوشحالیم که در رویای بزرگ اکتشاف این سرزمین شگفت‌انگیز، قدم به قدم همراه شما هستیم!

روایت از زندگی کن!

مشاوره بروکا

در کنار منبعی قابل اطمینان برای دریافت پاسخ‌های فوری، اهمیت برخورداری از راهنمایی‌های عمیق یک مشاور دلسوز، چیزی نیست که بشود آن را نادیده گرفت. همراهی که برای هر روز از مسیر پیش‌رویتان نقشه‌ای تسهیل‌کننده ترسیم کند و از پستی و بلندی‌های مسیر، به سان فرصتی برای تقویت مهارت‌های شما بهره گیرد. روان‌آموز برای ایجاد پلی بین داوطلبان کنکور کارشناسی‌ارشد روان‌شناسی با مشاوران تحصیلی متخصص در حوزه تحصیلات تکمیلی، پلتفرم بروکا را ایجاد کرده است. با استفاده از این سرویس، شما و هر داوطلب دیگری پس از مشاهده رزومه تحصیلی مشاورین بروکا، به سادگی قادرید مشاور مورد نظر خود را انتخاب کرده و به کمک او به تمام سؤالات و دغدغه‌هایی که در مسیر کنکور با آن‌ها مواجه شده‌اید، بپردازید. طرح مشاوره بروکا با ایجاد یک چرخه توانمندسازی و تبدیل داوطلب کنکور به مشاور کنکور، یکی از بزرگترین دست‌آوردهای ما در مجموعه روان‌آموز است. از آنجایی که اغلب مشاورین بروکا از رتبه‌برترهای کنکورهای سال‌های گذشته بوده‌اند، با تمام مسائل موجود در مسیر کنکور ارشد و دکتری آشنایی داشته و در نتیجه داوطلبین، پاسخ تمامی سؤالات خود اعم از انتخاب گرایش مورد علاقه، انتخاب مهم‌ترین منابع، روش مطالعه مخصوص هر درس، تکنیک‌های تست‌زنی، ظرفیت‌های پذیرش و ... را از مشاور خود دریافت می‌کنند و با قدم‌های محکم‌تر و مطمئن‌تری مسیر موفقیت خود را پی‌ریزی کرده و مشابه سالیان گذشته حامل برترین رتبه‌های کنکور خواهند بود.

شاید برای شما هم اتفاق افتاده باشد که وقتی برای اولین بار در مسیر جدیدی قدم گذاشته‌اید، ابهام زیاد و ترس از اشتباه کردن، موجب افول از سرعت و کیفیت مطلوبتان شده باشد یا با انتخاب‌های ناآگاهانه پا به بیراهه گذاشته باشید. اصلاً یک وقت‌هایی کار به جایی می‌کشد که باید یک نفر باشد تا کاملاً مستدل و حساب‌شده بتواند پاسخ سؤالات دور و دیرتان را به درستی و از سر حوصله بدهد. در همین راستا بود که SOS، یکی از پروژه‌های تخصصی روان‌آموز، طراحی و راه‌اندازی شد. اکنون ۴ سال از اولین اجرای آزمایشی آن می‌گذرد و جز محبوب‌ترین و راهگشاترین خدمات ما در بین مخاطبینمان شناخته می‌شود. وجه برتری طرح SOS نسبت به هر مشاوره دیگری دسترسی پذیری آن است. شما داوطلبین در هر زمان و هر شرایطی که نیاز به راهنمایی حرفه‌ای در حیطه‌های متنوع کنکور داشته باشید، می‌توانید از طریق تماس تلفنی یا پرکردن فرم مشخصات در سایت روان‌آموز، به مشاورین طرح SOS متصل شوید.

این مشاورین با تجارب ارزشمند و آموزش‌های آکادمیک در حیطه کنکور روان‌شناسی در مقاطع مختلف، آماده ارائه اطلاعات کامل در حوزه‌های متنوعی از جمله انتخاب منابع، روش‌های برنامه‌ریزی، زمان‌بندی و شیوه ثبت‌نام کنکور و ... هستند. شگفتی این طرح در این است که به صورت کاملاً رایگان در حال اجراست. همچنین در پایان هر جلسه ۱۵ دقیقه‌ای با اعلام میزان رضایت خود از مکالمه، می‌توانید ما را در بهبود روند پاسخ‌دهی، یاری کنید.

کتاب‌های جامع

در مسیر ارتقای دانش آکادمیک، هیچ چیز به اندازه مطالعه مستقیم کتاب‌های مرجع، مؤثر نیست؛ با این حال در سال کنکور اوضاع کمی متفاوت است. شما یا هر داوطلب کنکوری برای مدیریت بهینه زمان و انرژی محدود خود و کسب نتایج مقبول، نیاز به عوامل تسریع‌کننده و تسهیل‌گر دارید. یک نمونه بارز از این عوامل، کتاب‌های جامع کمک آموزشی است که با توجه به نیازهای محتوایی شما برای یادگیری عمیق پاسخ‌دهی به تست کنکور و براساس اصلی‌ترین و مهم‌ترین منابع دست اول نگاشته شده‌اند. تحلیل کامل سؤالات سال‌های گذشته و کاوش خط فکری طراحان تست‌های کنکور، پایه و اساس اصلی گزینش و تألیف محتوای آن‌هاست. این منابع، دست برنده هستند که اگر دقیق و کامل به آن‌ها بپردازید، چه داوطلب کنکور ارشد با کارشناسی مرتبط باشید و چه رشته کارشناسی خود را تغییر داده باشید، می‌توانند نسبت به سطح فعلیتان، دانش شما را چندین پله افزایش دهند. همچنین، ساختار یکپارچه و قاعده‌مند آن‌ها در شیوه ارائه محتوا، از جمله مجهز بودن به نمودارهای شماتیک در ابتدای هر فصل، درس‌نامه‌های مفصل، خلاصه‌های پایان فصل مناسب، پاسخ‌های تشریحی طبقه‌بندی شده، متن روان و پوشش گسترده سؤالات کنکور، از نقاط قوت آن‌هاست. ما در روان‌آموز به سبب اعتقادمان به اصلاح مداوم و به مدد تیم گسترده تولید، هر سال دست به ویرایش‌های صوری و محتوایی بنیادین در محصولات چاپی و الکترونیکمان می‌زنیم تا بتوانیم پیوسته و بلاوقفه استانداردهای منطقی و منحصر به فردی را درحیطه تخصصمان ارائه دهیم.

کتاب‌های مرجع

روی صحبت ما با شماست؛ شمایی که به نحوی یا به دلیلی این کتاب را در دست دارید. اگر داوطلب کنکور هستید، اگر دانشجوی روان‌شناسی یا سایر رشته‌های مرتبطید، اگر در این حیطه از تخصص خوبی برخوردارید و یا صرفاً از طرفداران و علاقمندان این علم عمیق هستید، گشت و گذار در میان کتاب‌های مرجع، برایتان خالی از لطف نخواهد بود. این گلزار، معطر به عطر صفحات طیف گسترده‌ای از کتاب‌هایی است که روان‌آموز با هدف ارتقا سطح کیفی دانش شما و تکمیل سبد خریدتان تدارک دیده است. مجموعه‌ای که بدون تردید کتاب‌های نام‌آشنایی مثل هیلگارد و فیرس تا کتاب‌های گمنام‌تری که چه بسا به راحتی قابل دسترسی نیستند را در بر گرفته است. وجود بیش از سه هزار عنوان کتاب مرجع، در کنار کتاب‌های جامع و تألیفی، آن هم با تخفیفات ویژه، فروشگاه روان‌آموز را به مرجعی ایده‌آل و قابل اطمینان بدل کرده است؛ به نحوی که به راحتی و بدون نیاز به مراجعه به سایت‌ها و فروشگاه‌های مختلف، در کمترین زمان ممکن می‌توانید پاسخ همه نیازهای خود را در روان‌آموز بیابید. علاوه بر تنوع فوق‌العاده، موجودی مثبت تمام کتاب‌های مرجع در انبار روان‌آموز، بسته‌بندی منحصر به فرد، تخفیفات قابل ملاحظه روی جدیدترین چاپ و ویراست کتب، ارسال در سریع‌ترین زمان ممکن و برخورداری از خدمات تیم پشتیبانی نیز از دیگر مزایای تهیه کتاب‌های مرجع از فروشگاه روان‌آموز است.

درصد تطابق

می‌دانید که با مطالعه دقیق و کامل کتاب‌های جامع روان‌آموز، می‌توانید در هر درس، درصد بالایی در آزمون کسب کنید. برای تأیید این سخن، روان‌آموز هر سال با ارائه فایل مستندات دقیق، میزان پوشش‌دهی کتاب‌ها را محاسبه و منتشر می‌کند.

برای دانلود فایل مستندات درصدهای تطابق، QR code مقابل را اسکن کنید.

به نظر شما هواپیما چند درصد زمان پرواز را در مسیر از پیش تعیین شده حرکت می‌کند؟ صفر درصد! سیستم خلبان خودکار، در هر ثانیه هزاران بار اختلاف موقعیت فعلی هواپیما را با موقعیتی که باید در آن باشد، محاسبه کرده و دستورهای اصلاحی مورد نیاز را صادر می‌کند. رولف دوبلی در کتاب «هنر خوب زندگی کردن» می‌گوید: اصلاح، یک جزء همیشگی در مسیر زندگی است و رمز بقا و ماندگاری محسوب می‌شود.

ما هم در روان‌آموز هر چند تمام تلاشمان را برای ارائه بی‌عیب و نقص تمام کتاب‌ها انجام می‌دهیم اما معتقدیم، اصلاحات و اضافات را نباید دست‌کم گرفت. علاوه بر اینکه هرساله پس از برگزار شدن کنکور، اقدام به جمع‌آوری اطلاعات به‌روز در تمامی درس‌ها مطابق با آخرین تغییرات کتاب‌های مرجع و منبع اصلی و شیوه طراحی تست طراحان کنکور می‌کنیم؛ کاری که کمتر مؤسسه‌ای می‌کند، اما باز هم پس از انتشار، این روند را متوقف نمی‌کنیم. مؤلفین و همکاران روان‌آموز همه‌روزه در حال مطالعه و تفحص در باب مباحث علمی و مشاوره‌ای کنکور هستند تا چنانچه محتوا و مطالب جدیدی به دستمان رسید، آن‌ها را با شما نیز به اشتراک بگذاریم. از آن جا که ما خود را در قبال داوطلبین و مخاطبینمان متعهد و مسئول می‌دانیم، این پروسه پیچیده و سخت برایمان شیرین و اثربخش است. ما در طول یک سال تحصیلی از این طریق با تمام افرادی که کتاب‌ها را تهیه کرده‌اند در ارتباط خواهیم بود و در صورت لزوم، محتواهای مکمل از جمله مقالات، مطالب علمی جدید و تست‌های مرتبط را در لینک‌های مربوطه بارگذاری خواهیم کرد. لازم به ذکر است استفاده از محتوای مکمل، فقط در همان سال و ویژه داوطلبانی است که کتب چاپ جدید را تهیه کرده‌اند. اطلاع‌رسانی‌ها در مورد انتشار محتوای جدید از طریق کانال‌های روان‌آموز در شبکه‌های اجتماعی انجام خواهد شد.

کلاس‌های نکته و تست

ماه‌های آخر، غالباً مهم‌ترین و سرنوشت‌سازترین بازه برای شماسه؛ بازه‌ای که نیازمند انتخاب‌ها و تصمیمات صحیح و هوشمندانه است. کلاس‌های نکته و تست این امکان را برایتان فراهم می‌کنند تا با سبک و سیاق سؤالات کنکور خو گرفته و با خط مشی طراحان آشنا شوید. در مقابل کلاس‌های جامع که بیشتر متمرکز بر تدریس کامل نکات مهم منابع اصلی هستند و در کنار آن به تست‌ها هم می‌پردازند، کلاس‌های نکته و تست ماهیتشان حل سؤالات کنکور ده پانزده سال اخیر و مرور نکات مهم مطرح‌شده در این تست‌ها است. وجه تمایز مثبت این کلاس‌ها با مطالعه صرف تست‌های کنکور، رفع اشکال با همراهی مدرسان موفق است که به طور کامل به عناوین درسی مربوطه و سؤالات کنکور مسلط بوده و غالباً خود یکی از رتبه‌برترهای سال‌های گذشته بوده‌اند. همچنین این کلاس‌ها مملو از نکات کلیدی و سؤال خیزی است که در حین پاسخ‌گویی به تست‌ها، بازگو می‌شوند و به این ترتیب، این جلسات نه چندان طولانی، بستری مناسب و اثربخش برای جمع‌بندی، مرور و تثبیت مطالب نیز محسوب می‌گردند.

کلاس‌های جامع

یادگیری به طرق مختلفی اتفاق می‌افتد. بعضی اوقات خواندن یک کتاب و گاهی هم دیدن یک کلاس می‌تواند اثرات ژرفی بر ذهن شما بگذارد و تحقق اهدافتان را ملموس‌تر کند. با مشاهده کلاس‌های جامع روان‌آموز، گوش دادن فعال را خواهید آموخت و با همراهی مدرسینی کاربلد با قدرت بیان و سطح سواد بالا، فهم پیچیده‌ترین مطالب برایتان شیرین خواهد شد. کلاس‌های مجازی جامع که در بستر اینترنت و به صورت آنلاین و ضبط شده در استودیو ارائه شده‌است، به مدت یک‌سال قابلیت مشاهده و تکرار نامحدود دارند و با صرفه‌جویی در وقت شما، انتخاب ارزشمندی در دوران کنکور محسوب می‌شوند. در انتهای هر جلسه از این کلاس‌ها، آزمونک‌هایی برگزار می‌شود که هم به تثبیت مطالب کمک کرده و هم ارزیابی مناسبی از میزان فهم و یادگیری‌تان ارائه می‌نماید. پیش از این گفتیم که به روز بودن، از افتخارات روان‌آموز است؛ در همین راستا به‌روزرسانی‌ها و اصلاحاتی که همه ساله در خصوص کلاس‌های جامع ترتیب داده می‌شوند، برای داوطلبانی که قبلاً اقدام به تهیه کلاس‌ها نموده‌اند نیز اعمال می‌گردد.

فلش کارت‌های نارنگی

دقیقه‌ها، ارزشمندترین دارایی ما هستند و استفادهٔ بهینه از آن‌ها، رمز موفق شدن در هرکاری است اما همهٔ شما زمان‌های بلااستفاده‌ای دارید که در مسیرهای رفت و آمد، فواصل بین ساعات مطالعاتی، انتظار برای شروع کلاس‌ها و یا حتی در پایان شب و پیش از خواب از دست می‌روند. اینجاست که فلش‌کارت‌های نارنگی در هیبت قهرمان‌هایی کوچک ولی کار راه‌انداز، پا به عرصهٔ میدان گذاشته و شما را از حمل کتاب‌های سنگین و قطور، نجات می‌دهند! فلش‌کارت‌های سؤال و پاسخ کوتاه نارنگی، همیشه همراه شما هستند، فرصت‌هایتان را به بهترین شکل احیا کرده و کمک می‌کنند تا مطالبی را که قبلاً مطالعه کرده‌اید، مرور و ارزیابی کنید. فلش‌کارت‌ها برای ایجاد آمادگی در آزمون‌های مختلف سراسری و کلاسی از جمله کنکور و امتحانات دانشگاهی، بسیار مفیدند و مهم‌ترین نکات کتاب‌های مرجع را به صورت دسته‌بندی‌شده، در عناوین درسی مختلف پوشش داده‌اند. اگر از رتبه‌برترها و نارنگی‌خورده‌های قدیمی‌تر روان‌آموز بپرسید، حتماً به شما خواهند گفت که در روزهای سخت و پرچالش پیش از کنکور، لذت خوردن یک پَر نارنگی آب‌دار، خوشمزه و سرشار از ویتامین، با هیچ‌چیز دیگری قابل قیاس نیست!

کارگاه‌های آموزشی

هر فصل از داستان زندگی، چالش‌های مخصوص به خودش را دارد. حتی اگر شما پیروز میدان قبلی بوده باشید، برای مبارزه در نبرد امروز، باید دوباره تحت تمرینات حرفه‌ای و درست قرار بگیرید تا ورزیده و آماده شوید. این نزدیک‌ترین و ساده‌ترین استعاره برای موفقیت در کنکور است. خیلی از دوستان شما در سالیان گذشته توانسته‌اند با روش‌های منحصربه‌فرد خود، موفق به کسب درصدهای بالا و لمس رویاهای تحصیلی و شغلی‌شان شوند؛ شما هم می‌توانید با پیدا کردن مسیر درست، این جاده را با کمترین خطرات پشت سر بگذارید. اما مسیر درست کدام است؟ روان‌آموز که هدفش همراهی همه‌جانبهٔ داوطلبین کنکور و علاقه‌مندان به روان‌شناسی بوده و هست، برای این مرحله هم تدبیری اندیشیده است. ما سعی کرده‌ایم بستری فراهم کنیم تا در طی سال، با برگزاری کارگاه‌های آموزشی متعدد، با موضوعات مختلف و اساتید متخصص، بتوانیم در ایجاد نگرشی واقع‌بینانه و شناختی درست در هر یک از شما نقشی مثبت ایفا کنیم. درون‌مایهٔ کارگاه‌های آموزشی، غالباً مبتنی بر مباحث مشاوره‌ای از جمله ارائهٔ اطلاعات جامع دربارهٔ کنکور، بررسی و معرفی رشته‌ها و گرایش‌های مختلف، انتخاب بهترین منابع، چگونگی برنامه‌ریزی و مطالعه متناسب با سبک‌های یادگیری، مدیریت فردی و ... است. دغدغه‌هایی که هر یک از شما در برهه‌های زمانی گوناگون با آن‌ها مواجه هستید، در کارگاه‌های آموزشی روان‌آموز، مورد کالبدشکافی قرار گرفته و سعی می‌شود تا درست‌ترین روش مدیریت این موارد آموزش داده شود. برای اطلاع از زمان برگزاری و شرکت در کارگاه‌های روان‌آموز، از جمله کارگاه بیس‌کمپ کارشناسی ارشد و دکتری روان‌شناسی، حتماً سایت و شبکه‌های اجتماعی ما را دنبال کنید.

خلاصه‌های الکترونیک

روان‌آموز برای شمایی که تمایل به آشنایی و مطالعه کتاب‌های مرجع روان‌شناسی به زبان اصلی دارید اما زمان یا دانش کافی برای مطالعه آن‌ها را ندارید، اقدام به تهیه فایل‌های خلاصه الکترونیک با نام «منشورهای روان‌آموز»، نموده است. کتاب‌های سنگینی که غالباً بیش از هزار صفحه حجم داشته و مطالعه آن‌ها در عمل، بالاخص در کشاکش کنکور، اگر غیرممکن نباشد، بسیار دشوار است. تیم ترجمه روان‌آموز، متشکل از مترجمین حرفه‌ای در کنار متخصصین علم روان‌شناسی، به تدوین و تهیه این فایل‌ها مشغول‌اند. فایل‌های الکترونیک روان‌آموز، در کامل‌ترین و در عین حال خلاصه‌ترین شکل و با بیانی رسا و روان، نگاشته شده‌اند و می‌توانند جایگزین مناسب کتاب‌های مرجع برای داوطلبینی باشند که فرصت مطالعه همه منابع را ندارند. علاوه بر این طی چندین سال اخیر، شاهد این بوده‌ایم که بسیاری از اساتید از سراسر کشور، این خلاصه‌ها را به عنوان منبعی برای واحد درسی دانشگاهی نیز معرفی کرده و بازخوردهای بسیار مثبتی داشته‌اند. منشورهای الکترونیک روان‌آموز در عناوین مهم و پرشماری از جمله نظریه‌های شخصیت، روان‌شناسی رشد، آسیب‌شناسی روانی، روان‌شناسی بالینی و ... تألیف شده‌اند. بدین ترتیب شما با صرف کم‌ترین میزان وقت و هزینه، نکات اساسی کتاب‌های مرجع زبان اصلی را تا حد تسلط می‌آموزید. راستی اگر هنوز برای تهیه منشورها مردد هستید باید بگوییم که علاوه بر نمونه‌های کوتاهی که از تمام منشورها در سایتمان موجود است، تا این لحظه دو منشور ارزشمند و پرمخاطب «خلاصه روان‌شناسی رشد و تحول انسان پاپالیا» و «خلاصه روان‌شناسی مرضی تحولی دادستان» هم به صورت کاملاً رایگان، برای استفاده شما عزیزان، در سایت روان‌آموز قرار گرفته است.

آزمون‌های جامع آزمایشی

اگر همراه چندین و چند ساله ما باشید حتماً به خاطر دارید که همیشه بزرگ‌ترین موفقیت‌هایمان را از صمیم قلب با شما شریک شده‌ایم تا طعم شیرین شادی‌ها چند برابر شود. داستان کمپین تستیک هم از همین‌جا آغاز شد. وقتی شما، که مرهون محبت‌های مدامتان هستیم، از اثرات مثبت بی‌اندازه‌ای گفتید که شرکت در آزمون‌های آزمایشی جامع روان‌آموز بر مسیر قبولیتان در کنکور گذاشته بود. این آزمون‌ها پس از تحلیل‌های عمیق، با ارائه تست‌های شبیه‌ساز کاملاً استاندارد و همسو با نگرش طراحان کنکور، فرصت خوبی را فراهم کرد تا داوطلبین سال‌های گذشته، نقاط ضعف و قوت خود را شناسایی کرده و عملکرد خود را محک بزنند. همان‌طور که گفتیم، امسال برای دومین سال با هدف دسترسی‌پذیری طیف گسترده‌ای از داوطلبین کنکور از سراسر کشور به این خدمت ویژه و کسب نتایج دلخواه، شرکت در سه مرحله آزمون آزمایشی جامع برای تمام مخاطبین کتب روان‌آموز رایگان شد. با فراهم کردن این بستر و عملیاتی شدن این کمپین مبتنی بر تست‌زنی صحیح برای آمادگی در کنکور ۱۴۰۵، آزمون‌های آزمایشی با جامعه آماری بی‌سابقه‌ای خواهیم داشت که نتایج آن تا حدود بسیار زیادی به واقعیت نزدیک بوده و پیش‌بینی نسبتاً دقیقی از وضعیت هر داوطلب در بین سایرین به دست می‌دهد. این سوپرایز ویژه، هدیه‌ای است از جانب روان‌آموز تا به سان همیشه که همراهی مشتاقانه‌اش را ثابت کرده، باز هم به شما یادآور شود که در این مسیر چیزهای بسیار مهم‌تری از مسائل مادی وجود دارد که تا بتوانیم و دستمان برسد در سبب اخلاص تقدیمتان خواهیم کرد. به یاد داشته باشید که آزمون‌های آزمایشی، معیاری برای کیفیت مطالعه در سال کنکور هستند. با شرکت در آزمون‌های آزمایشی روان‌آموز، تجربه فضای جلسه کنکور را خواهید داشت و زمان‌بندی صحیح را نیز می‌آموزید. این آزمون‌ها به صورت مجازی و آنلاین برگزار می‌شوند و یکی از برجسته‌ترین مزیت‌هایشان، دفترچه‌های پاسخ تشریحی است که پس از هر آزمون در اختیار شرکت‌کنندگان قرار می‌گیرد. گنج‌نامه‌ای که تمام نکات مهم و کلیدی مباحث کنکوری را در بر گرفته و در جمع‌بندی و مرورهای آخر بسیار ثمربخش است. برای فعال کردن کوپن شرکت در آزمونتان، کافی است پس از ورود به لینک زیر، کد یکبار مصرف درج شده در صفحه شانزدهم کتاب را وارد کرده و فرم اطلاعات فردی را تکمیل کنید؛ سپس منتظر اطلاع‌رسانی‌های بعدی ما در بازه زمانی یک هفته پیش از هر آزمون باشید.

مرجع آموزش روانشناسی

کمپین مسئولیت اجتماع

تستیک

پوستره‌های آموزشی

برداشتن گام‌های نو و گشودن مسیرهای بن‌بست، از چالش‌های موردعلاقه تیم روان‌آموز بوده و هست. ما همواره و پیوسته با اشتیاقی وصف ناشدنی در پی درنوردیدن قله‌های مرتفع پیش‌روییم و در این راه از هیچ تلاشی فروگذار نخواهیم کرد. پوستره‌های آموزشی نیز، نمونه‌ای موفق از ابتکاری مدرن برای شما مخاطب سخت‌پسند امروزی است که علاوه بر کاربردهای فزاینده در یادگیری و بازآفری دانش عمیق روان‌شناسی، از منظر زیبایی‌شناسانه نیز تجلیگر خلاقیت و ذوق مصرف‌کنندگان است. به جرئت می‌توان گفت این اولین باری است که در سطح کنکور کارشناسی ارشد و دکتری روان‌شناسی چنین ایده‌ای اجرایی می‌شود. در برشمردن ویژگی‌های برجسته این محصولات می‌توان به تسهیل مرور و تکرار مداوم، تثبیت فرآیند یادگیری، جمع‌بندی دقیق و جزیه‌جز، حداکثر استفاده از حافظه تصویری، دسته‌بندی‌های ساده و قابل فهم، متمرکز بر نکات مهم کنکوری و قیمت به‌صرفه و کیفیت مناسبشان اشاره کرد. خالی از لطف نیست اگر دیوار اتاق هر روان‌شناسی خواننده‌ای مزین به این مفاهیم کلیدی و پرتکرار باشد.

برای مشاهده و سفارش این محصولات، QR code مقابل را اسکن کنید.

استیکرهای اختصاصی

در سال کنکور که همه شما نه تنها تحت فشار مطالعاتی زیاد هستید، بلکه فشار روانی سنگینی را هم متحمل می‌شوید و بازه‌ای بسیار حساس و سرنوشت‌ساز را پیش رو دارید، آنچه از اهمیت حیاتی برخوردار است، حفظ روحیه از طریق تقویت انگیزه است. روان‌آموز با طراحی استیکرهای اختصاصی با محوریت روان‌شناسی، در شمایی جذاب و فانتزی و باکیفیت متریال بالا در تلاش برای رفع این نیاز برآمده است. این استیکرها در طرح‌ها و رنگ‌های متنوعی عرضه شده‌اند و به راحتی قابل نصب در صفحات کتاب، پشت گوشی، میز مطالعه و ... هستند. پوسته چرمی، خاصیت ضد آب و ضد خش، دوام بالا و جذابیت بصری این رده از محصولات، محرک خوبی برای انگیزه و تلاشتان خواهد بود. علاوه بر این استیکرهای روان‌آموز می‌توانند انتخاب بسیار خوب و خوشحال‌کننده‌ای برای هدیه دادن به دوستان روان‌شناسان نیز باشند.

ستاره‌های روان آموز

نام و خانوادگی	رتبه کشوری در گرایش	سال	نام خانوادگی	رتبه کشوری در گرایش	سال
پارسا کفشچی	۱ بالینی - ۱ بهداشت روان - ۱ سلامت	۱۴۳	مهتاب شریفه	۱۸ بالینی - ۴۹ عمومی	۱۴۱
حدیثه حسینی	۱ بالینی - ۲ روان سنجی - ۱۱ عمومی - ۲۲ کودکان	۱۴۳	هدی ملاحسینی	۱۸ تربیتی	۱۴۲
زهره قاسمی	۱ بالینی - ۲ عمومی - ۵ کودکان - ۸ روان سنجی - ۲۳ تربیتی	۱۴۱	نیکناز اتحاد	۱۸ کودکان - ۳۷ عمومی	۱۴۲
فانزه قدیمی	۱ بالینی	۱۳۹۸	آرزو رنجبر مقدم	۱۹ بالینی کودک - ۲۱ بالینی - ۲۹ سلامت	۱۳۹۹
نیما فریدنی	۱ تربیتی - ۴۷ کودکان	۱۳۹۹	مجتبی احمدیان	۱۹ بالینی - ۲۳ روان سنجی - ۲۷ عمومی - ۴۶ کودکان	۱۴۲
مرضیه رحیمی	۱ کودکان - ۱۸ روان سنجی - ۲۱ تربیتی	۱۴۲	فاطمه عموزاده	۱۹ بالینی	۱۴۰۰
زهره حسنی	۲ بالینی - ۲ بالینی کودک - ۲ بهداشت روان - ۲ سلامت	۱۴۳	زینب جعفری	۱۹ روان سنجی - ۳۰ عمومی - ۴۸ کودکان	۱۴۲
مهرناز یوسفی	۲ بالینی - ۶ عمومی - ۱۵ کودکان - ۲۲ روان سنجی	۱۴۱	مهسا کشاورز	۲۰ بالینی	۱۴۰۰
مهسا محمدی	۲ عمومی - ۹ بالینی	۱۳۹۹	محدثه غفاری	۲۰ عمومی - ۲۸ کودکان - ۳۷ روان سنجی - ۴۸ بالینی	۱۴۳
معصومه حسینی عبد	۲ تربیتی - ۲۵ کودکان	۱۴۲	نازنین سلیمی	۲۰ عمومی - ۳۲ کودکان - ۴۸ بالینی	۱۴۲
پارسا کفشچی	۳ بالینی - ۳۷ عمومی - ۴۷ روان سنجی	۱۴۳	حاجیه قمی	۲۰ کودکان - ۲۸ عمومی	۱۴۲
فریبا میری	۳ بالینی - ۱۰ عمومی - ۳۹ کودکان	۱۳۹۸	علیرضا باغبان	۲۰ روان سنجی	۱۴۱
آرین عمرانی	۳ عمومی - ۵ بالینی - ۱۴ روان سنجی - ۴۰ کودکان	۱۴۳	حاجیه پورقوام	۲۲ بالینی - ۲۶ عمومی	۱۴۲
سحر ابراهیمی فرد	۳ روان سنجی - ۲۵ کودکان	۱۴۳	سپهر سلیمیان	۲۳ عمومی - ۳۷ روان سنجی - ۴۶ بالینی	۱۴۲
نجمه نوری	۳ روان سنجی	۱۴۰۰	کیما ابراهیمی	۲۴ عمومی	۱۴۲
مجتبی حدائق	۴ بالینی - ۸ عمومی - ۱۲ روان سنجی - ۲۳ کودکان - ۳۰ تربیتی	۱۴۱	رحانه قائم مقامی	۲۵ بالینی	۱۴۲
امیرحسین ارفع رحیمیان	۴ عمومی - ۶ بالینی - ۱۰ روان سنجی - ۱۳ کودکان	۱۳۹۹	سیمنا قاسمی	۲۵ عمومی	۱۴۳
فاطمه جمالی نوروززادی	۴ عمومی - ۵ روان سنجی - ۶ کودکان - ۱۰ بالینی - ۳۲ تربیتی	۱۴۳	علی جعفری	۲۶ تربیتی	۱۴۳
مهدیه ابوطالبی	۴ تربیتی	۱۴۳	ویدا کوهپیمای	۲۷ بالینی - ۲۸ بالینی کودک - ۳۱ بهداشت روان	۱۴۱
سارا صابری	۴ کودکان - ۸ عمومی - ۱۲ بالینی - ۱۲ روان سنجی	۱۴۰۰	علی جولایی	۲۷ کودکان - ۲۶ کودکان - ۳۰ روان سنجی	۱۴۰۰
فاطمه بهبودی	۴ کودکان - ۱۱ روان سنجی	۱۳۹۹	نیکیو صیوری	۲۷ تربیتی	۱۴۱
زینب صالح زاده	۵ بالینی کودک - ۵ سلامت - ۷ بالینی - ۱۵ بهداشت روان	۱۴۲	رحانه گل گوشت	۲۸ بالینی - ۲۸ عمومی - ۳۴ کودکان - ۴۸ روان سنجی	۱۴۱
فاطمه شاکری	۵ بهداشت روان - ۹ سلامت - ۱۲ بالینی - ۱۸ بالینی کودک	۱۴۲	نسا ننهانی	۲۸ عمومی - ۵۰ بالینی	۱۴۳
فرزانه قیومی	۵ بالینی - ۳۲ عمومی - ۲۸ روان سنجی	۱۴۱	عالیه مرادی	۲۸ عمومی	۱۴۰۰
محمدعلی حائری	۵ بالینی - ۴۰ عمومی	۱۴۰۰	روشان موسوی	۲۸ روان سنجی - ۳۵ بالینی - ۳۶ عمومی	۱۴۳
رویا نجارباشی	۵ عمومی - ۸ روان سنجی - ۳۱ کودکان - ۴۶ تربیتی	۱۴۳	زهره قیومی محمدی	۲۹ تربیتی	۱۴۲
علی سلیمی	۵ عمومی - ۱۲ بالینی - ۳۴ کودکان - ۳۴ روان سنجی	۱۴۱	فاطمه رجایی	۳۱ بالینی	۱۴۲
علیرضا محمودی	۵ عمومی - ۹ روان سنجی - ۱۱ کودکان - ۱۶ بالینی - ۲۵ تربیتی	۱۴۰۰	ملیکا بهرامی	۳۱ بالینی	۱۳۹۹
زهره آقاجانی	۵ کودکان - ۲۲ عمومی - ۳۵ بالینی	۱۳۹۹	شیوا عباس زاده	۳۱ عمومی - ۴۷ بالینی	۱۴۱
زهره قاسمی	۶ بهداشت روان - ۱۰ سلامت - ۱۶ بالینی - ۱۶ بالینی کودک	۱۴۱	مهدی میروریان	۳۲ بهداشت روان - ۳۶ سلامت - ۵۰ بالینی	۱۴۰۰
انوشا ناصرطاهری	۶ عمومی - ۷ بالینی - ۸ روان سنجی - ۱۰ کودکان - ۲۷ تربیتی	۱۴۰۰	نقیسه طاهرینا	۳۲ عمومی - ۲۹ بالینی	۱۴۳
نیما ربیعی	۶ عمومی - ۲۸ روان سنجی	۱۴۲	مریم علوی	۳۲ عمومی	۱۴۲
علیرضا باغبان	۷ بهداشت روان - ۱۰ سلامت - ۳۴ بالینی - ۳۴ بالینی کودک	۱۴۱	فاطمه شاکری	۳۳ عمومی	۱۴۲
امیرمهدی امرانی	۷ بهداشت روان - ۲۳ سلامت	۱۴۱	زهره سیدمیری	۳۴ عمومی - ۳۷ بالینی	۱۴۲
ساینا فتح الله زاده	۷ سلامت - ۱۲ بهداشت روان - ۱۰ بالینی - ۱۰ بالینی کودک	۱۳۹۹	فاطمه مشکوری	۳۴ عمومی	۱۴۲
علیرضا زارع	۷ عمومی - ۱۱ بالینی - ۱۷ روان سنجی - ۲۳ کودکان	۱۴۲	نگار موسیوند	۳۴ روان سنجی - ۴۳ عمومی - ۴۶ بالینی	۱۴۲
سارا جلوداری	۷ عمومی - ۱۵ کودکان - ۲۳ روان سنجی - ۴۴ بالینی	۱۴۰۰	پریسا کیاد	۳۵ کودکان - ۴۲ روان سنجی	۱۴۱
مرضیه زمانی	۷ تربیتی	۱۴۱	سپیده کاربان	۳۷ بالینی	۱۴۰۰
ندا قلی پور	۸ بالینی - ۸ بالینی کودک - ۹ سلامت - ۱۰ بهداشت روان	۱۴۱	حسین اعلا	۳۸ عمومی - ۴۰ بالینی	۱۴۰۰
زینب صالح زاده	۸ بالینی - ۸ عمومی - ۱۴ کودکان - ۱۵ روان سنجی	۱۴۲	محمدتقی صانعی فر	۳۸ تربیتی - ۴۱ عمومی - ۴۹ کودکان	۱۴۳
نجمه نوری	۹ بالینی کودک - ۱۱ بالینی - ۱۵ سلامت - ۲۱ بهداشت روان	۱۴۲	مهدی شایسته پور	۳۸ روان سنجی - ۵۰ کودکان	۱۴۲
زهره احمدی	۹ بالینی - ۲۸ کودکان - ۴۰ عمومی - ۵۴ روان سنجی	۱۴۱	فاطمه کشاورز	۳۹ بالینی	۱۴۲
سعید پایدارفرد	۹ عمومی - ۲۹ روان سنجی - ۳۰ کودکان - ۳۶ بالینی	۱۴۰۰	رحانه نصرتی	۳۹ عمومی	۱۴۲
سینا فخرزاده	۹ کودکان - ۳۵ تربیتی - ۳۸ روان سنجی	۱۴۳	یاسمن کریمی	۳۹ عمومی - ۴۳ روان سنجی - ۵۰ کودکان	۱۴۱
امیرحسین حیدری	۹ روان سنجی - ۱۱ عمومی - ۲۶ بالینی - ۲۹ کودکان - ۴۴ تربیتی	۱۴۲	فاطمه برزی	۳۹ کودکان - ۴۷ عمومی	۱۴۱
فاطمه جمالی	۱۰ بالینی - ۳۵ عمومی	۱۴۲	زهره نجیبی	۳۹ روان سنجی	۱۴۱
پریسا شاه حسینی	۱۰ تربیتی	۱۴۳	فرزانه عبدی	۴۰ بالینی	۱۴۱
مهسا هونجانی	۱۱ بالینی	۱۳۹۸	سمانه مرادی گلریز	۴۰ عمومی - ۴۱ بالینی	۱۴۳
نگین قاسمی	۱۲ بالینی - ۲۲ روان سنجی	۱۴۳	فاطمه جعفری رابنی	۴۱ بالینی	۱۴۲
سپیده سمائی	۱۲ بالینی - ۳۹ عمومی	۱۳۹۹	فاطمه کرمانی	۴۱ بالینی - ۴۲ عمومی	۱۴۱
گلناز حسن زاده	۱۲ عمومی - ۱۲ تربیتی	۱۴۲	سهیل ابوسعیدی	۴۰ کودکان	۱۴۱
پریا الفتی	۱۲ عمومی - ۱۴ روان سنجی - ۲۴ بالینی - ۲۷ کودکان - ۳۴ تربیتی	۱۴۱	فاطمه خسروانجام	۴۲ بالینی - ۴۸ عمومی - ۵۰ کودکان	۱۴۰۰
مریم آرین فرد	۱۲ کودکان - ۳۴ بالینی - ۳۹ عمومی - ۴۴ روان سنجی	۱۴۳	علی خدایانه	۴۳ عمومی	۱۴۱
نگین قاسمی	۱۳ بالینی کودک - ۱۵ بالینی - ۱۸ سلامت - ۳۱ بهداشت روان	۱۴۳	ترکس قراری	۴۴ بالینی	۱۳۹۹
زهره کریمی فرد	۱۳ بالینی	۱۴۲	شقایق کارگر	۴۴ کودکان	۱۴۳
زینب قاسمی	۱۳ بالینی	۱۳۹۸	شقایق احمدی	۴۴ کودکان - ۴۶ تربیتی	۱۴۲
سینا صبور	۱۳ عمومی - ۲۱ روان سنجی - ۲۶ بالینی - ۳۹ کودکان	۱۴۰۰	فاطمه ایمانی	۴۵ عمومی	۱۴۰۰
فاطمه نیکدار اصل	۱۳ کودکان	۱۴۳	محمد مهدی اکبرزاده	۴۶ بالینی	۱۴۱
سارا الله وردی	۱۴ بالینی - ۲۲ عمومی - ۳۱ روان سنجی - ۴۲ کودکان	۱۳۹۹	مریم میراشه	۴۷ بالینی	۱۴۰۰
محمد رضا عمومی	۱۴ عمومی - ۱۴ روان سنجی - ۲۴ بالینی - ۳۷ کودکان	۱۴۲	سیدوحید جاهدی	۴۷ کودکان	۱۴۳
نیما خوش فطرت	۱۵ عمومی - ۱۷ روان سنجی - ۲۳ کودکان - ۳۶ تربیتی - ۳۹ بالینی	۱۴۱	وحید جاهدی	۴۷ کودکان	۱۴۲
رفیقه حکیمی	۱۶ تربیتی	۱۴۳	یاسمن امیری	۴۷ روان سنجی	۱۴۲
فاطمه شاه حیدری پور	۱۷ بالینی - ۲۷ روان سنجی - ۴۱ عمومی - ۴۹ کودکان	۱۴۲	کوتر یوسفی	۴۸ بالینی	۱۴۰۰
طاهرا سلاجقه	۱۷ بالینی	۱۳۹۹	زهره کارگر	۴۸ تربیتی	۱۴۲
محمد ذاکری نژاد	۱۷ عمومی - ۱۸ بالینی - ۳۳ کودکان - ۳۳ روان سنجی	۱۴۱	زهره نیایش راد	۴۸ تربیتی	۱۴۱
فاطمه اسماعیلی	۱۷ تربیتی	۱۴۲	آیسودا راکتی	۵۰ تربیتی	۱۴۳
نیما خوش فطرت	۱۷ روان سنجی - ۲۳ کودکان - ۳۶ تربیتی - ۳۹ بالینی	۱۴۱			

برای اطلاع از ستاره‌های سال ۱۴۰۴ روان آموز، QR code مقابل را اسکن کنید.
راستی تا به حال از خودتان پرسیده‌اید چرا شما یکی از هزار هزار ستاره ما نباشید؟!

♦ داوطلب وزارت علوم
♦ داوطلب وزارت بهداشت

دوازده

نظرات رتبه برترها

پارسا کفشچی - رتبه ۱ کنکور ۱۴۰۳

از کتاب‌های مختلف روان‌آموز مخصوصاً رشد، علم‌النفس و پکیج ایستگاه آخر استفاده کردم که نظم خوبی به ذهنم داد و خیلی بهم کمک کرد. ایستگاه آخر دقیقاً شبیه دفترچه‌های کنکوره و اضطراب کنکور رو کم می‌کنه.

معصومه حسینی عبد - رتبه ۲ کنکور ۱۴۰۲

آزمون‌های آزمایشی روان‌آموز، زمینه خوبی برای رقابت و سنجش آموخته‌هام فراهم کرد و فهمیدم برای بهبود رتبه‌ام باید کدوم منابع رو مطالعه کنم. پکیج ۱۰ سال کنکور روان‌آموز هم فرصت خوبی برای جمع‌بندی در روزهای پایانی بود.

زینب صالح‌زاده - رتبه ۸ کنکور ۱۴۰۲

هیچ دانشجوی روان‌شناسی نیست که روان‌آموز رو نشناسه. من هم از ابتدا می‌دونستم که روان‌آموز، بهترین کتاب‌ها رو در حوزه کنکور داره و اغلبشون رو داشتم و برام خیلی مفید بود. حتی در کنکور بهداشت هم خیلی کمکم کرد و اونجا هم رتبه ۷ بالینی شدم. روان‌آموز برایم یک راهنما و منبع مطمئن بود و از پیجش حال خوب می‌گرفتم.

محمد احمدوند - رتبه ۱۲ کنکور ۱۴۰۱

خوشبختانه پوشش جامع کتاب‌های روان‌آموز باعث شد که بی‌نیاز از مطالعه منابع اولیه باشم؛ این مسئله به ویژه درباره کتاب آسیب‌شناسی روانی صدق می‌کرد.

مرضیه زمانی - رتبه ۷ کنکور ۱۴۰۱

یک بار در آزمون آزمایشی شرکت کردم که در ترتیب پاسخ‌گویی به دروس خیلی کمکم کرد. فلش‌کارت‌های نارنگی رو داشتم. از کارگاه رشد خانم خجوی هم استفاده کردم. همچنین ممنونم از شون که به سری خدمات آموزشی در سایت روان‌آموز رو رایگان در اختیار داوطلبین قرار می‌دن.

سینا محمدباقری - رتبه ۳ کنکور ۱۴۰۰

با توجه به پراکندگی منابع، حجم گسترده و محدودیت زمانی که داشتم، دنبال یک منبع جامع و در عین حال اقتصادی می‌گشتم و در نهایت کتاب روان‌آموز رو انتخاب کردم و کاملاً راضی بودم.

فاطمه ایمانی - رتبه ۴۵ کنکور ۱۴۰۰

کلاس‌های بالینی و رشد خانم خجوی عبور از چالش رو برام ممکن کرد. بازخورد خوبی هم از یادگیریم می‌گرفتم. رشد سه برابر درصدهام رو نشون می‌داد. تمام مطالب سخت و مبهمی که برام وجود داشت با توضیحات عمیق خانم دکتر به نقطه قوت تبدیل شدن. مؤسسه روان‌آموز با تمام کتاب‌ها و کلاس‌ها و فلش‌کارت‌ها یک مرجع بی‌کم و کاست برای کنکور روان‌شناسیه.

انوشا ناصرطاهری - رتبه ۶ کنکور ۱۴۰۰

مطالعه برای ارشد روان‌شناسی رو از سایت روان‌آموز شروع کردم. رفرنس‌های معرفی شده رو پیدا کردم و خوندم. از کتاب‌های روان‌آموز استفاده کردم و راضی بودم چون پوشش‌دهی خوبی از نکات اصلی داره.

حدیثه حسینی - رتبه ۱ کنکور ۱۴۰۳

رشد، بالینی و آسیب روان‌آموز رو خوندم که پوشش خیلی خوبی داره و کافیه. کلاس‌ها هم همین‌طور. روان‌آموز تو سال کنکور یه دلگرمیه.

فائزه جمالی - رتبه ۴ کنکور ۱۴۰۳

روان‌آموز بهترین همراه سال کنکوره. مهم‌ترین ویژگیش هم اینه که آدم رو از خوندن منابع متعدد نجات می‌ده. من فقط کتاب‌های روان‌آموز رو چندین بار خوندم و آزمون رو شرکت کردم. خب نتیجه هم گویاست. نیاز به مطالعه هیچ کتاب دیگه‌ای نیست.

مرضیه رحیمی - رتبه ۱ کنکور ۱۴۰۲

با روان‌آموز از طریق خواهرم آشنا شدم که قبل از من کنکور کارشناسی ارشد داده بود. من، هم از کتاب‌ها و هم فلش‌کارت‌های نارنگی استفاده کردم و خیلی بهم کمک کردن. برای جمع‌بندی هم کلاس روان‌شناسی عمومی روان‌آموز برای مرور مطالب، خیلی مفید بود و همشون رو به بچه‌ها پیشنهاد می‌کنم.

علیرضا زارع - رتبه ۷ کنکور ۱۴۰۲

دوستی که منابع رو بهم معرفی کرد، از روان‌آموز به عنوان منبع معتبر و قابل اطمینانی یاد کرد. من هم از کتاب رشد روان‌آموز، کلاس مجازی انگیزش و هیجان و همین‌طور تست‌های تألیفی آسیب و بالینی استفاده کردم که خیلی خوب بود و بهم کمک کرد.

زهرا قاسمی - رتبه ۱ کنکور ۱۴۰۱

اصلاً باور نمی‌کردم همونطور که در آزمون جامع روان‌آموز رتبه تک‌رقمی شدم، در کنکور واقعی هم همینطور بشه. من از کتاب‌ها، کلاس‌ها و فلش‌کارت‌های نارنگی خیلی استفاده کردم و به نظرم واقعاً اثرگذار بود.

مجتبی حدائق - رتبه ۴ کنکور ۱۴۰۱

کلاس‌های رشد و بالینی خانم دکتر خجوی خیلی جامع مباحث رو پوشش می‌دادن و من دو هفته آخر برای دوره و مرور بهشون تکیه کردم و برای شخص من خیلی مفید و کاربردی بودن.

زهرا احمدی - رتبه ۹ کنکور ۱۴۰۱

من از کتاب‌ها و کلاس‌های روان‌آموز استفاده کردم. قطعاً نقش پررنگی در این مسیر داشت و اگر این کتاب‌ها به این خوبی تألیف نمی‌شدند، جمع‌آوری این نکات از کتب مختلف قطعاً کار طاقت‌فرسا و غیرممکنی بود. آزمون جامع مرحله یک رو هم شرکت کردم و در اون آزمون به نظرم سؤال‌های خیلی خوبی طرح شده بود.

سارا صابری - رتبه ۴ کنکور ۱۴۰۰

از همه محصولات روان‌آموز از جمله کلاس رشد و بالینی و کتاب‌ها استفاده کردم. واقعاً ممنونم که در سال کنکور نه مثل مؤسسه‌های کنکوری، بلکه مثل یک دوست واقعی کنارمون بودن.

محمدعلی حائری - رتبه ۵ کنکور ۱۴۰۰

لازم می‌دونم که یک تشکر ویژه از مجموعه روان‌آموز داشته باشم که واقعاً در موفقیت من مؤثر بود و به کنکوری‌های آینده هم کتاب‌ها و جزوات و مخصوصاً فلش‌کارت‌های نارنگی روان‌آموز رو پیشنهاد می‌کنم.

سارا جلوداری - رتبه ۷ کنکور ۱۴۰۰

من خیلی خوشحالم که در مسیر کنکور روان‌آموز رو کنارم داشتم؛ چون تیم کاملیه، چه از نظر منابع درسی و کلاس‌های آنلاین و چه از نظر طرح‌های مشاوره، انتخاب مناسبیه.

اگر مایلید مصاحبه‌های روان‌آموز با رتبه‌های تک‌رقمی را ببینید و از سرگذشت رتبه‌های برتر در سال کنکورشان مطلع شوید، QR code مقابل را اسکن کنید.

برک، لورا (۱۴۰۳)، *روان‌شناسی رشد: از لقاح تا کودکی* (جلد اول)، ترجمه: یحیی سیدمحمدی، تهران: انتشارات ارسباران.

برک، لورا (۱۴۰۲)، *روان‌شناسی رشد: از نوجوانی تا پایان زندگی* (جلد دوم)، ترجمه: یحیی سیدمحمدی، تهران: انتشارات ارسباران.

پاپالیا، دایان. ای؛ فلدمن، روت داسکین؛ آلدز، سالی وندکاس (۱۴۰۳)، *روان‌شناسی رشد و تحول انسان* (ویراست نهم)، ترجمه: داوود عرب قهستانی و همکاران، تهران: انتشارات سمت.

دادستان، پریخ و منصور، محمد (۱۴۰۰)، *روان‌شناسی ژنتیک ۲: نظام‌های تحولی: از روان تحلیل‌گری تا رفتارشناسی و نظام‌های عینی*، تهران: انتشارات رشد.

کرین، ویلیام کریستوفر (۱۴۰۲)، *نظریه‌های رشد: مفاهیم و کاربردها* (ویراست ششم)، ترجمه: غلامرضا خویی‌نژاد و علیرضا رجایی، تهران: انتشارات رشد.

منصور، محمود (۱۴۰۱)، *روان‌شناسی ژنتیک: تحول روانی از تولد تا پیری*، تهران: انتشارات سمت.

فصل ۲۶ / ساختن و تجربه‌های دوران کودکی ۲۰۱	بخش اول / موضوعات اساسی در روان‌شناسی رشد
فصل ۲۷ / نظریه یونگ ۲۰۴	فصل ۱ / درآمدی بر روان‌شناسی رشد ۱۷
فصل ۲۸ / روان‌شناسی انسان‌گرا ۲۰۸	فصل ۲ / روش‌های پژوهش در روان‌شناسی رشد ۲۶
فصل ۲۹ / بازی و تقلید ۲۱۲	بخش دوم / نظریه‌های رشد
بخش سوم / رشد شناختی، هیجانی، جسمانی و مرگ	فصل ۳ / نخستین نظریه‌ها: پیش‌ساخت‌گرایی، لاک و روسو ۳۰
فصل ۳۰ / شکل‌گیری یک زندگی جدید ۲۱۷	فصل ۴ / نظریه رسلش‌گرایی گزل ۳۶
فصل ۳۱ / رشد شناختی در طفولیت و نوپایی ۲۲۸	فصل ۵ / نظریه والن ۴۲
فصل ۳۲ / رشد شناختی در اوایل کودکی ۲۳۸	فصل ۶ / نظریه‌های کردارشناسی و دل‌بستگی ۴۸
فصل ۳۳ / رشد شناختی در اواسط کودکی ۲۴۷	فصل ۷ / فلسفه تربیتی مونته‌سوری ۶۰
فصل ۳۴ / رشد شناختی در نوجوانی ۲۵۶	فصل ۸ / نظریه ارگانیسمی-تطبیقی ورنر ۶۵
فصل ۳۵ / رشد شناختی در جوانی ۲۶۰	فصل ۹ / نظریه شناختی-رشدی پیاژه ۷۳
فصل ۳۶ / رشد شناختی در میان‌سالی ۲۶۶	فصل ۱۰ / رویکردهای شناختی: پردازش اطلاعات، نوپایزهای و علوم عصب‌نگر شناختی ۹۹
فصل ۳۷ / رشد شناختی در پیری ۲۷۰	فصل ۱۱ / مراحل رشد اخلاقی کلبگ ۱۰۴
فصل ۳۸ / رشد روانی-اجتماعی در طفولیت و نوپایی ۲۷۵	فصل ۱۲ / نظریه‌های یادگیری ۱۱۵
فصل ۳۹ / رشد روانی-اجتماعی در اوایل کودکی ۲۸۵	فصل ۱۳ / نظریه یادگیری اجتماعی بندورا ۱۲۳
فصل ۴۰ / رشد روانی-اجتماعی در اواسط کودکی ۲۹۶	فصل ۱۴ / نظریه تاریخی-اجتماعی ویگوتسکی ۱۳۰
فصل ۴۱ / رشد روانی-اجتماعی در نوجوانی ۳۰۱	فصل ۱۵ / نظریه بازتاب‌شناسی تحولی لئونتیف ۱۴۰
فصل ۴۲ / رشد روانی-اجتماعی در جوانی ۳۰۸	فصل ۱۶ / نظریه زیست-بوم‌شناختی برنر ۱۴۵
فصل ۴۳ / رشد روانی-اجتماعی در میان‌سالی ۳۱۴	فصل ۱۷ / نظریه زبان چامسکی ۱۵۰
فصل ۴۴ / رشد روانی-اجتماعی در پیری ۳۲۲	فصل ۱۸ / نظریه روان‌تحلیلی فروید ۱۵۵
فصل ۴۵ / رشد جسمانی در طفولیت و نوپایی ۳۳۰	فصل ۱۹ / نظریه آنا فروید ۱۶۷
فصل ۴۶ / رشد جسمانی در اوایل و اواسط کودکی ۳۳۴	فصل ۲۰ / نظریه کلاین ۱۷۳
فصل ۴۷ / رشد جسمانی در نوجوانی و جوانی ۳۴۳	فصل ۲۱ / نظریه اشپیتز ۱۷۶
فصل ۴۸ / رشد جسمانی در میان‌سالی ۳۴۷	فصل ۲۲ / نظریه هارتمن ۱۷۹
فصل ۴۹ / رشد جسمانی در پیری ۳۵۱	فصل ۲۳ / نظریه روانی-اجتماعی اریکسون ۱۸۲
فصل ۵۰ / مواجهه با مرگ و سوگواری ۳۵۶	فصل ۲۴ / نظریه تفرّد-جدایی ماهر ۱۹۳
سؤالات کنکور ۱۴۰۴ ۳۶۰	فصل ۲۵ / مطالعه بتلهایم درباره درخودماندگی ۱۹۹

فهرست مطالب

خوشحالیم که روان‌آموز را انتخاب کرده‌اید و در مسیر تبدیل شدن به یک روان‌شناس خبره، فرصت در کنار تان بودن را داریم. تمام تلاش ما این است که همراه بهتری باشیم.

حالا که به انتهای این فهرست رسیده‌اید برای بهبود این همراهی، به همکاریتان نیاز داریم. حتی یک ایده که به نظر خودتان شاید خیلی کوچک بیاید، ممکن است برای ما حسابی راهگشا باشد. در این لینک می‌توانید ایده‌هایتان را با ما به اشتراک بگذارید. یک فرم نظرسنجی هم خواهید دید که پاسخ‌گویی به آن، با جوایز ارزنده‌ای همراه است که پس از کنکور به قید قرعه تقدیم خواهد شد. برای ثبت ایده یا شرکت در نظرسنجی QR code را اسکن کنید.

داستان یک سفر

امید داریم لذت گشت و گذار در دنیای این کتاب به جانتان بنشیند. خوشحال می‌شویم اگر قبل از شروع کتاب، اهداف و رؤیاهای خود را در این زمینه بنویسید و عکس این صفحه را برای شرکت در کمپین داستان یک سفر و دریافت جوایز ارزنده، برای ما ارسال کنید.

کوپن اختصاصی ثبت نام رایگان آزمون‌های آزمایشی جامع روان آموز

پس از اسکن QR code، نوار زیر را خراشیده و سپس از کد یک بار مصرف مربوطه برای ثبت نام استفاده کنید.

مطالعه رشد انسان

فرایند رشد (development) از لحظه لقاح آغاز می‌شود. مطالعه رشد انسان به مطالعه علمی **فرایندهای تغییر و ثبات** در طول رشد اطلاق می‌شود. اهداف مطالعه رشد انسان، **توصیف، تبیین، پیش‌بینی و اصلاح رفتار** است.

متخصصان رشد به مطالعه دو نوع تغییر رشدی می‌پردازند: **تغییرات کیفی و کمی**. تغییرات کمی، تغییر در تعداد و مقدار است، مانند وزن و قد، خزانه لغات، رفتار پرخاشگرانه، تعداد مکالمات. تغییرات کیفی شامل تغییر در نوع، ساختار یا سازمان است؛ مثل تغییر ارتباط غیرکلامی به کلامی.

متخصصان رشد به مطالعه **ثبات زیربنایی شخصیت و رفتار** هم علاقه دارند. ظاهراً خصوصیات شخصیتی، مثل کم‌رویی در برابر بی‌باکی، از ثبات نسبی برخوردار هستند، به‌خصوص در کودکانی که در یکی از دو انتهای طیف مربوط به هر صفت قرار دارند. به نظر می‌رسد ابعاد گسترده شخصیتی، پیش از جوانی یا در خلال آن ثبات می‌یابند.

تغییر و ثبات، در حیطه‌های مختلف رشد یا ابعاد گوناگون خویشتن دیده می‌شود که شامل سه حوزه **رشد جسمانی، رشد شناختی و رشد روانی-اجتماعی** است. هر یک از این حیطه‌ها بر دیگری اثرگذار است و در تمام طول عمر از اهمیت برخوردار است.

رویکردهای اولیه در مطالعه رشد

نخستین تلاش‌ها در زمینه مطالعه علمی رشد، **زندگی‌نامه‌های اطفال** بوده است که در آن‌ها فرایند رشد و تحول کودک در دوران طفولیت ثبت می‌شد. این قبیل مشاهدات، ماهیتی گمانه‌پردازانه داشتند. **چارلز داروین** برای نخستین بار به ماهیت تحولی رفتار اطفال اشاره کرد. یادداشت‌های او درباره رشد پسرش، به زندگی‌نامه‌های اطفال ماهیت علمی بخشید. از این جهت، داروین را **پیشگام مطالعه علمی کودک** می‌دانند.

در پایان قرن نوزدهم، چند عامل مختلف، مقدمات مطالعه علمی رشد کودکان را فراهم کردند؛ ازجمله مجادله بر سر اهمیت نسبی طبیعت و تربیت و بررسی نیازهای رشدی کودکان. استانلی هال و همکارش گزل، براساس **دیدگاه تکاملی داروین** نظریه‌های کودکی را مطرح کردند و بر نقش طبیعت در رشد کودک تأکید کردند. آن‌ها با اتخاذ یک **رویکرد هنجاری**، ویژگی‌های کودکان را بررسی و با میانگین رشد عادی مقایسه می‌کردند. ازاین جهت، هال را **بنیان‌گذار جنبش مطالعه کودک** می‌نامند. تا اوایل قرن بیستم، نوجوانی یک دوره رشدی مجزا تلقی نمی‌شد، تا زمانی که استانلی هال از دوره نوجوانی سخن گفت. هال همچنین، از نخستین روان‌شناسانی بود که به مطالعه پیری پرداخت. مدت‌ها بعد، افرادی همچون شای، وایلانت، لوینسون و هلسون به انجام مطالعاتی در زمینه رشد در بزرگسالی و پیری پرداختند.

رشد در فراخوانی زندگی

این مفهوم که رشد و تحول فرایندی مادام‌العمر است و می‌توان آن را به شیوه علمی مطالعه کرد، به **رشد در فراخوانی زندگی** معروف است. مطالعات مربوط به فراخوانی زندگی از برنامه‌هایی آغاز شد که هدف آن‌ها پیگیری رشد و تحول کودکان تا سنین بزرگسالی بود. از مهم‌ترین آن‌ها، مطالعات استنفورد درباره کودکان سرآمد است؛ که هدف آن پیگیری روند رشد افرادی بود که در کودکی هوش خارق‌العاده داشتند و اکنون در سنین پیری بودند.

تقسیم زندگی به دوره‌های مختلف یک **سازه اجتماعی** است؛ یعنی باوری درباره ماهیت واقعیت که مبتنی بر برداشت‌ها و مفروضات ذهنی مشترک در میان اعضای جامعه‌ای معین است و در یک برهه زمانی خاص، پذیرش عام دارد. براین اساس، تقسیم‌بندی‌های سنی، تقریبی و قراردادی هستند؛ به‌خصوص درباره دوران بزرگسالی که هیچ رویداد اجتماعی یا جسمانی مشخصی وجود ندارد که براساس آن، مرز ورود از یک دوره به دوره دیگر را مشخص کنیم. علاوه بر این، بین افراد در مواجهه با رویدادهای خاص هر دوره، تفاوت فردی وجود دارد. بااین حال، متخصصان رشد معتقدند در هر دوره، ارضای یک سری نیازهای اساسی خاص اهمیت دارد و فرد باید بر تکالیف رشدی خاصی تسلط یابد.

عوامل مؤثر بر رشد

علاوه بر مطالعه فرایندهای رشدی که ماهیت جهان‌شمول دارند، در روان‌شناسی رشد، به بررسی تفاوت‌های فردی در رشد و تحول نیز پرداخته می‌شود. در این بخش به عوامل مؤثر بر این تفاوت‌های فردی می‌پردازیم.

● وراثت، محیط و رشد

برخی از عوامل مؤثر در رشد و تحول از **وراثت** ناشی می‌شوند؛ یعنی میراث ژنتیکی که فرد از والدین خود به ارث می‌برد. باقی عوامل از **محیط** ناشی می‌شوند؛ یعنی تمام عوامل غیروراثتی یا تجربی که بر فرایند رشد تأثیر دارند. به موازات رشد فرد، تفاوت‌های فردی در ویژگی‌های فطری و تجارب زندگی برجسته‌تر می‌شوند. بسیاری از تغییرات معمول دوران طفولیت و کودکی، پیوستگی زیادی با **رشد** (maturation) بدن و مغز دارند. رشد یعنی بارز شدن تغییرات متوالی جسمانی و الگوهای رفتاری طبیعی براساس برنامه زیستی، از قبیل آمادگی برای تسلط بر توانایی‌های جدید، مثل راه رفتن. حتی در فرایندهای رشدی که تمام افراد از سر می‌گذرانند، از لحاظ میزان و زمان بروز آن‌ها تفاوت فردی وجود دارد. نقاط عطف فرایند رشد، یعنی متوسط سن بروز یک رویداد خاص،

مثل زمان بیان نخستین کلمه، صرفاً جنبه تقریبی دارند.

● عوامل بافتی

هنگام صحبت از عوامل محیطی، باید به عوامل بافتی عمده‌ای که بر رشد تأثیر دارند، توجه ویژه‌ای کنیم. این عوامل عبارت‌اند از: خانواده، وضعیت اجتماعی-اقتصادی و محله زندگی، فرهنگ و نژاد و زمینه تاریخی.

خانواده می‌تواند **هسته‌ای** یا **گسترده** باشد. خانواده هسته‌ای، واحدی متشکل از دو نسل است که از یک یا دو والد و فرزندان اصلی یا فرزندخوانده‌ها تشکیل می‌شود. از نظر تاریخی اغلب خانواده‌ها در جوامع غربی، هسته‌ای بوده‌اند. خانواده گسترده شامل شبکه‌ای از خویشاوندان است که هر روز با هم مراوده دارند یا گاهی با هم زندگی می‌کنند. خانواده گسترده یک الگوی سنتی است که در جوامع نظیر جوامع آسیایی دیده می‌شود.

وضعیت اجتماعی-اقتصادی (SES) شاخصی است که شامل چند عامل از جمله درآمد، تحصیلات و شغل است و برای توصیف یک فرد یا خانواده به کار می‌رود. معمولاً خود وضعیت اجتماعی-اقتصادی نیست که بر پیامدهای رشدی تأثیرگذار است، بلکه عوامل مرتبط با آن، مثلاً محله زندگی و کیفیت تغذیه، بر پیامدها تأثیر می‌گذارند؛ برای مثال، فقر با مشکلات هیجانی یا رفتاری در ارتباط است، اما اثرات آن می‌تواند غیرمستقیم و از طریق وضعیت هیجانی والدین یا شیوه‌های فرزندپروری آنها باشد.

در زمینه تأثیر ساختار محله بر رشد و تحول، به نظر می‌رسد مؤثرترین عوامل عبارت‌اند از: **میانگین سطح درآمد و سرمایه انسانی**. سرمایه انسانی یعنی حضور بزرگسالان تحصیل کرده و شاغل که پایه‌های اقتصادی جامعه را بنا نهاده و الگوی کودک باشند. در صورت وجود چند عامل خطر به شکل هم‌زمان، بهزیستی کودک بیشتر در معرض خطر قرار می‌گیرد. **عوامل خطر** شرایطی است که احتمال بروز پیامدهای رشدی منفی را افزایش می‌دهد؛ مثل عدم وجود حمایت اجتماعی. **فرهنگ** به شیوه کلی زندگی یک اجتماع یا گروه اطلاق می‌شود که آداب و رسوم، سنت‌ها، باورها، ارزش‌ها، زبان و همچنین، محصولات فیزیکی را شامل می‌شود. به عبارت دیگر، فرهنگ عبارت است از تمام رفتارهای آموخته شده‌ای که از والدین به فرزند می‌رسد. فرهنگ یک پدیده پویاست که از طریق ارتباط با سایر فرهنگ‌ها تغییر می‌کند.

قومیت گروهی از افرادی هستند که نیاکان، نژاد، مذهب، زبان یا ریشه ملیتی مشترکی دارند که باعث احساس هویت مشترک در آنها می‌شود. واژه نژاد که در گذشته یک طبقه زیست‌شناختی محسوب می‌شد، امروزه همانند قومیت، یک طبقه اجتماعی تلقی می‌شود.

زمینه تاریخی به تاریخچه رشدی فرد اشاره دارد. برخی تجارب خاص که به زمان و مکان خاصی مربوط هستند، فرایند زندگی فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهند، مثل رکود اقتصادی و جنگ.

عوامل بهنجار و نابهنجار مؤثر بر رشد

رویداد بهنجار، رویدادی است که بیشتر افراد یک گروه با آن به گونه‌ای یکسان مواجه می‌شوند. **تأثیرات هنجار وابسته به سن** شامل رویدادهایی است که در افراد هم‌سن مشابهت بسیاری دارند. این عوامل هم رویدادهای زیستی مثل بلوغ و هم رویدادهای اجتماعی مثل ازدواج را شامل می‌شوند. زمان بروز رویدادهای زیستی کمابیش قابل پیش‌بینی است، اما درباره رویدادهای اجتماعی تغییرپذیری بیشتری دیده می‌شود. **تأثیرات هنجار وابسته به تاریخ** شامل رویدادهایی است که برای یک **گروه هم‌دوره (cohort)** رخ می‌دهد. گروه هم‌دوره یعنی گروهی از افراد که در یک محدوده زمانی خاص، مثلاً دوره رکود اقتصادی یا جنگ، متولد می‌شوند. **تأثیرات نابهنجار**، رویدادهای غیرمعمولی هستند که بر زندگی اشخاص تأثیر عمیقی می‌گذارند. این رویدادها یا وقایع معمول هستند که در زمان نامعمول رخ می‌دهند؛ مثل مرگ والدین در کودکی و یا رویدادهای غیرمعمول هستند؛ مثل مواجهه با حملات تروریستی. این رویدادها می‌توانند خوشایند نیز باشند؛ مثل برنده شدن در بورس تحصیلی. غالباً خود افراد در بروز رویدادهای نابهنجار نقش دارند، مثل پرداختن به ورزش‌های خطرناک.

دوره‌های بحرانی یا حساس

لورنزیک جانورشناس بود که نشان داد اردک‌ها پس از تولد به طور غریزی نخستین شیء متحرکی را که می‌بینند، با تصور اینکه مادرشان است، دنبال می‌کنند. این پدیده **نقش‌پذیری (imprinting)** نامیده می‌شود که فرایندی خودکار و بازگشت‌ناپذیر است. نقش‌پذیری نتیجه برخورداری از پیش‌زمینه‌ای برای یادگیری است؛ یعنی نوعی آمادگی در دستگاه عصبی برای اکتساب اطلاعات خاص در طی یک دوره حیاتی. در فصل کردارشناسی بیشتر با آن آشنا خواهید شد.

دوره حیاتی (critical period) یک دوره زمانی خاص است که در آن پیش‌آمدن رویدادی خاص، تأثیر خاصی بر رشد و تحول فرد می‌گذارد؛ برای مثال، اگر نقش‌پذیری در دوره حیاتی با مشکلی مواجه شود، پیوند دل‌بستگی که معمولاً با مادر شکل می‌گیرد، با منبع دیگری شکل خواهد گرفت یا اصلاً ایجاد نخواهد شد. دوره‌های حیاتی از لحاظ طول مدت، کاملاً ثابت نیستند؛ برای مثال، اگر فرایند رشد اردک‌ها کند شود، طول مدت دوره حیاتی نقش‌پذیری در آن‌ها افزایش می‌یابد. امروزه متخصصان بر این باور هستند که می‌توان این فرصت و تأثیرات آن را محدود نیز کرد، ولی نمی‌توان آن را کاملاً از بین برد.

یک نمونه از دوره‌های حیاتی در رشد انسان، دوران بارداری است. اگر یک زن در مدت زمان خاصی از بارداری با عوامل آسیب‌زا مثلاً اشعه ایکس مواجه شود، بسته به ماهیت عامل آسیب‌زا و زمان بروز آن، مشکلات خاصی برای جنین ایجاد خواهد شد. در دوران کودکی نیز دوره‌های حیاتی برای رشد جسمانی وجود دارد و محروم

شدن از تجارب خاصی باعث وقفه‌های پایدار در رشد جسمانی می‌شود.

از آنجاکه در بسیاری از ابعاد رشد و تحول انسان، حتی در حوزه‌های زیست‌شناختی، نوعی **انعطاف‌پذیری** یا **اصلاح‌پذیری** کارکردی مشاهده می‌شود، غالباً به جای دوره‌ی حیاتی از اصطلاح **دوره‌ی حساس (sensitive period)** استفاده می‌شود. دوره‌ی حساس یعنی دوره‌های زمانی که در آن‌ها فرد به انواع خاصی از تجارب پاسخ‌گویی بیشتری دارد.

رویکرد رشدی فراخنای زندگی

بالتس و همکارانش شش اصل عمده در رویکرد رشدی فراخنای زندگی را مطرح کرده‌اند:

۱) رشد و تحول فرایندی مادام‌العمر است:

رشد و تحول فرایندی مادام‌العمر از تغییر در توانایی سازگاری با شرایط زندگی است. هر دوره از زندگی ویژگی‌های خاص خود را دارد و هیچ دوره‌ای اهمیت کمتر یا بیشتر ندارد.

۲) در فرایند رشد و تحول هم پیشرفت و هم پسرفت وجود دارد:

رشد و تحول، **چندبعدی** است. رشد شامل ابعاد متعدد زیستی، روان‌شناختی و اجتماعی است که با یکدیگر در تعامل هستند و ممکن است سرعت رشد فرد در هر یک از این ابعاد متفاوت باشد.

رشد و تحول، **چندجهتی** است. رشد در بیش از یک جهت صورت می‌گیرد و ممکن است پیشرفت در یک حوزه با پسرفت در حوزه‌ی دیگر همراه باشد. کودکان در زمینه‌ی توانایی‌های مختلف عمدتاً رشد یک‌جهتی-رو به جلو- دارند. سپس این توازن به تدریج تغییر می‌کند. نوجوانان معمولاً از نظر توانایی‌های بدنی پیشرفت می‌کنند، اما در توانایی زبان‌آموزی پسرفت می‌کنند. برخی توانایی‌ها مثل خزانه‌ی لغات در بزرگسالی افزایش می‌یابند، اما برخی دیگر مثل حل مسئله‌ی ناآشنا پسرفت می‌کنند و برخی ویژگی‌های جدید مثل مهارت‌های خاص ممکن است در میان‌سالی پدیدار شوند. افراد با یادگیری نحوه‌ی هدایت قابلیت‌ها یا جبران پسرفت‌ها تلاش می‌کنند جنبه‌های مثبت را به حداکثر و جنبه‌های منفی را به حداقل برسانند.

۳) تأثیرات نسبی عوامل زیستی و فرهنگی در فراخنای زندگی تغییر می‌کنند:

فرایند رشد هم از عوامل زیستی و هم از عوامل فرهنگی تأثیر می‌گیرد و توازن این عوامل در طول زندگی تغییر می‌کند. نقش عوامل زیستی با افزایش سن تضعیف می‌شود، اما عوامل فرهنگی می‌تواند آن را جبران کند؛ برای مثال، وجود امکاناتی مثل فناوری می‌تواند ضعف‌های حرکتی در پیری را جبران کند.

۴) رشد و تحول شامل تغییر در نحوه‌ی تخصیص منابع است:

افراد منابع زمانی، انرژی، استعداد، منابع مالی و منابع حمایت اجتماعی را به شیوه‌های مختلفی سرمایه‌گذاری می‌کنند. منابع می‌توانند صرف **رشد، حفظ یا بازیافت و مقابله با نقصان** شوند. به موازات کاهش در خزانه‌ی منابع در دسترس، نحوه‌ی تخصیص منابع به این سه حوزه تغییر می‌کند. معمولاً در کودکی و نوجوانی، بخش اعظم منابع صرف رشد و نمو و در دوران پیری صرف تنظیم و کنترل نقصان‌ها می‌شود. در دوران میان‌سالی، منابع معمولاً به صورت تقریباً مساوی بین سه حوزه تقسیم می‌شود.

۵) رشد و تحول فرایندی تغییرپذیر است:

در فرایند رشد و تحول در طول زندگی، **انعطاف‌پذیری** دیده می‌شود. بسیاری از توانایی‌ها را می‌توان حتی در سنین پیری با تمرین بهبود بخشید. اما حتی در کودکی نیز توانایی تغییر محدود است. یکی از اهداف پژوهش‌های رشد، کشف میزان تغییرپذیری حیطة خاصی از تحول در سنین مختلف است.

۶) رشد و تحول از بافت تاریخی و فرهنگی تأثیر می‌پذیرد:

رشد و تحول فرد در بافت‌های متعددی رخ می‌دهد؛ یعنی شرایط یا موقعیت‌هایی که تا حدودی وابسته به عوامل زیستی و تا حدودی وابسته به زمان و مکان هستند. علاوه بر تأثیرات وابسته به سن و رویدادهای نابهنجار، انسان‌ها بر بافت تاریخی-فرهنگی خود تأثیر می‌گذارند و متقابلاً از آن تأثیر می‌گیرند.

مباحث نظری اساسی

نظریه مجموعه‌ای از مفاهیم یا عبارت‌هایی است که ارتباطی منطقی با یکدیگر دارند و هدف آن‌ها توصیف و تبیین رشد و پیش‌بینی رفتارهایی است که تحت شرایطی خاص به وقوع می‌پیوندند.

نحوه‌ی تبیین پدیده‌ها توسط نظریه‌پردازان مختلف به این امر بستگی دارد که آن‌ها درباره‌ی سه مسئله‌ی اساسی زیر چه نگرشی دارند: ۱) میزان اهمیت نسبی وراثت در برابر محیط، ۲) آیا افراد در رشد و تحول خود فعال هستند یا منفعل، ۳) رشد و تحول فرایندی پیوسته است یا ناپیوسته.

● وراثت یا محیط؟

طبیعت (nature) یعنی صفات و ویژگی‌های ذاتی که فرد آن‌ها را از والدین زیستی خود به ارث می‌برد. **تربیت (nurture)** یعنی تأثیرات محیطی قبل و بعد از تولد.

نظریه پردازان به لحاظ اهمیت نسبی که برای طبیعت و تربیت قائل هستند، با یکدیگر تفاوت دارند. پژوهش‌ها نشان داده است که تقریباً در شکل‌گیری تمام ویژگی‌های هر فرد، آمیزه‌ای از وراثت و محیط نقش دارند.

● رشد فعال یا منفعل؟

این مناقشه که افراد در فرایند رشد خود نقش فعال دارند یا منفعل، به **مناقشه بین لاک و روسو** برمی‌گردد. جان لاک باور داشت که کودک مثل «لوح سفید» است که جامعه بر آن چیزهایی می‌نویسد. در مقابل، ژان ژاک روسو معتقد بود کودکان هنگام تولد دارای «**سرشت پاک**» هستند و اگر جامعه بر آن خللی وارد نکند، براساس تمایلات طبیعی و مثبت خود پرورش می‌یابند. امروزه هر دوی این دیدگاه‌ها ساده‌انگارانه هستند؛ چون عوامل مؤثر بر رشد شامل آمیزه‌ای از نیازهای درونی و عوامل اجتماعی است.

مناقشات بین لاک و روسو منجر به شکل‌گیری دو الگوی متعارض از رشد شده است: مکانیستی و ارگانیسمی. **دیدگاه لاک پیشگام الگوی مکانیستی است.** در این الگو افراد مثل ماشین در نظر گرفته می‌شوند که به شکل منفعلانه و قابل پیش‌بینی به محرک‌ها و درون‌داده‌های محیطی واکنش می‌دهند. **روسو پیشگام الگوی ارگانیسمی است.** در این الگو افراد موجوداتی فعال و پویا در نظر گرفته می‌شوند که خودشان آغازگر رویدادها هستند، نه اینکه فقط پاسخ‌دهنده باشند. براساس این دیدگاه، منبع تغییر، درون افراد است و تأثیرات محیطی عامل رشد نیستند، گرچه می‌توانند سرعت رشد را تغییر دهند. رفتار انسان یک کلیت ارگانیک است و نمی‌توان آن را به محرک و پاسخ تجزیه کرد.

● رشد پیوسته یا پیوسته؟

الگوی مکانیستی و ارگانیسمی از لحاظ این مسئله نیز تفاوت دارند که آیا رشد پیوسته است یا ناپیوسته و دارای مراحل؟ **نظریه پردازان مکانیستی رشد را فرایندی پیوسته می‌دانند**، مثل بالا رفتن از یک شیب. آن‌ها معتقدند رشد همیشه تحت تأثیر فرایندهای یکسانی صورت می‌گیرد و می‌توان رفتارهای بعدی را پیش‌بینی کرد. کسانی که به رشد پیوسته اعتقاد دارند، بر **تغییرات کمی** تأکید دارند؛ یعنی به تغییر در تعداد رفتارها توجه دارند نه تغییر در نوع آن‌ها. **نظریه پردازان ارگانیسمی رشد را فرایندی ناپیوسته می‌دانند** که شامل یک سری **مراحل** متمایز است؛ مثل بالا رفتن از یک سری پله. کسانی که به رشد ناپیوسته اعتقاد دارند، بر **تغییرات کیفی** تأکید دارند. هر مرحله ویژگی‌هایی دارد که متفاوت از سایر مراحل است. هر مرحله ریشه در مرحله قبل دارد و راه را برای مرحله بعد هموار می‌کند.

● رویکرد التقاطی

اغلب پیشگامان مطالعه رشد انسان از جمله فروید، اریکسون و پیازه به رویکردهای ارگانیسمی یا مرحله‌ای اعتقاد داشتند. طرفداران نظریه‌های یادگیری که از کارهای واتسون ریشه می‌گیرد، به رویکردهای مکانیستی اعتقاد داشتند. با این نظریه‌پردازان در فصول بعد آشنا می‌شوید. امروزه رویکردهای **نیمه‌ارگانیسمی** در حال قوت گرفتن هستند. این رویکردها بر مبنای زیستی رفتار تأکید دارند، اما به جای تأکید بر مراحل گسترده، تلاش می‌کنند مشخص کنند کدام یک از انواع رفتارها دارای یا فاقد پیوستگی هستند و چه فرایندهایی در هر یک از این رفتارها نقش دارند. همان‌طور که در مورد تعامل وراثت و محیط توافق بیشتری صورت گرفته است، دیدگاه متعادل‌تری نیز درباره فعال یا منفعل بودن رشد ایجاد شده است. اتفاق نظر وجود دارد که این تأثیر ماهیتی دوسویه دارد و کودک و محیط هر دو بر هم تأثیر دارند.

دیدگاه‌های نظری عمده

نظریه‌های رشد را می‌توان در یکی از پنج دیدگاه عمده قرار داد:

- ۱) روان‌کاوی: بر هیجان‌ها و سائق‌های ناخوشایند تأکید دارد. دو مورد برجسته از این رویکرد، نظریه روانی-جنسی فروید و نظریه روانی-اجتماعی اریکسون است.
 - ۲) یادگیری: به مطالعه رفتار قابل مشاهده می‌پردازد. شامل رفتارگرایی سنتی و نظریه یادگیری اجتماعی بندورا است.
 - ۳) شناختی: به تحلیل فرایندهای تفکر و رفتارهای بیان‌گر این فرایندها می‌پردازد. هم نظریه‌های ارگانیسمی هم مکانیستی را در بر می‌گیرد؛ که عبارت‌اند از: نظریه پیازه، نظریه پردازش اطلاعات و نظریه‌های نوپیاژه‌ای که تلفیقی از دو مورد قبل هستند. نظریه پیازه پیشگام «انقلاب شناختی» است.
 - ۴) تکاملی / اجتماعی-زیستی: زیرساخت‌های تکاملی و زیست‌شناختی رفتار را بررسی می‌کند. شامل نظریه دل‌بستگی بالبی است.
 - ۵) بافتی: بر بافت تاریخی، اجتماعی و فرهنگی تأکید دارد. شامل نظریه اجتماعی-فرهنگی ویگوتسکی و نظریه زیست-بوم‌شناختی برنر است.
- در جدول زیر به طور خلاصه موارد مورد تأکید در هر یک از دیدگاه‌های فوق را می‌بینید. این جدول براساس کتاب پاپالیا نوشته شده است. در دو مورد تناقضی با کتاب لورابکر وجود داشته است که ذکر شده است. در فصول بعدی با این نظریه‌ها به طور مفصل آشنا خواهید شد. پیشنهاد می‌شود پس از آشنایی کامل با نظریه‌ها، به این بخش برگردید تا با دیدی بهتر آن را مطالعه کنید.

هیچ کدام از این نظریه‌ها مورد قبول عام واقع نشده‌اند و هیچ‌کدام تمام جنبه‌های رشد را تبیین نمی‌کنند. امروزه از **نظریه‌های کلان** که پذیرش گسترده داشته باشند، مثل نظریه‌های فروید و پیازه، خبری نیست و در عوض گرایش به سوی **نظریه‌های خرد** است که هدف آن‌ها تبیین پدیده‌های خاص است، مثل نحوه

نظریه‌های مهم		باورهای عمده		شیوه‌های پژوهش		رشد پیوسته (غیرمرحله‌ای) طبیعت یا تربیت؟ رشد فعال یا منفعل؟	
		یا ناپیوسته (مرحله‌ای)؟					
روان‌کاوی	نظریه روانی-جنسی فروید	رفتار تحت کنترل تکانه‌های قدرتمند ناهشیار است.	مشاهده بالینی	ناپیوسته	تغییر عوامل وراثتی تحت تأثیر تجارب محیطی	منفعل	
	نظریه روانی-اجتماعی اریکسون	شخصیت تحت تأثیر اجتماع و از طریق گذر از بحران‌های متعدد شکل می‌گیرد.	مشاهده بالینی	ناپیوسته	تعامل عوامل وراثتی و تجارب محیطی	فعال	
یادگیری	رفتارگرایی یا نظریه یادگیری سنتی (پاولف، اسکینر، واتسون)	افراد صرفاً پاسخ‌دهنده هستند و رفتار تحت تأثیر محیط است.	روش‌های علمی و آزمایشی دقیق	پیوسته	تجربه	منفعل	
	نظریه یادگیری اجتماعی یا شناختی-اجتماعی بندورا	یادگیری در افراد در بافتی اجتماعی و با مشاهده الگوها و تقلید رخ می‌دهد و افراد در فرایند یادگیری نقش فعال دارند.	روش‌های علمی و آزمایشی دقیق	پیوسته	تغییر تجربه تحت تأثیر عوامل وراثتی	فعال و منفعل	
شناختی	نظریه رشد شناختی پیاژه	در تفکر فرد در سنین طفولیت و نوجوانی تفاوت‌های کیفی وجود دارد و افراد در فرایند رشد خود نقش فعال دارند.	مصاحبه‌های انعطاف‌پذیر و مشاهده دقیق	ناپیوسته	تعامل وراثت و محیط	فعال	
	نظریه پردازش اطلاعات	انسان پردازش‌گر نمادها است.	پژوهش آزمایشگاهی، پایش و نظارت بر پاسخ‌های فیزیولوژیک	پیوسته	تعامل وراثت و محیط	فعال و منفعل	
تکاملی/اجتماعی-زیستی (کردارشناسی)	نظریه دل‌بستگی بالبی و اینزورث	انسان دارای سازوکارهای سازگارکننده برای بقا است. بر وجود دوره‌های بحرانی یا حساس تأکید می‌شود. اهمیت اساس زیست‌شناختی و تکاملی رفتار و نیز آمادگی ذاتی برای یادگیری مورد تأکید است.	مشاهده طبیعی و آزمایشگاهی	پیوسته	تعامل وراثت و محیط	فعال یا منفعل (اتفاق نظر وجود ندارد)	

فعال	تعامل وراثت و محیط	پیوسته	مشاهده طبیعی و تجزیه و تحلیل مشاهدات	رشد معلول تعامل بین فرد در حال رشد و سطوح مختلف محیط اطراف اوست که به هم وابسته هستند.	نظریه زیستی- بوم‌شناختی برنر	۳
فعال	تجربه طبق کتاب لورابک: تعامل وراثت و محیط	پیوسته طبق کتاب لورابک: هم پیوسته و هم ناپیوسته	پژوهش‌های بین‌فرهنگی، مشاهده تعامل کودک با افراد بزرگ‌تر	زمینه و بافت اجتماعی- فرهنگی در رشد و تحول نقش کلیدی دارد.	نظریه اجتماعی- فرهنگی ویگوتسکی	

مفهوم مرحله

همان‌طور که در بخش قبل خواندیم، نظریه‌هایی که به رشد ناپیوسته (تغییرات کیفی) اعتقاد دارند، رشد را شامل یک سری مرحله می‌دانند. در کتاب روان‌شناسی ژنتیک دکتر منصور، یک سری ملاک برای مفهوم مرحله ارائه شده است که در انتهای این فصل به آن می‌پردازیم.

● مرحله در روان‌شناسی

چه چیزی را باید مرحله بنامیم و خصوصیات یک مرحله چیست؟ ملاک‌های اساسی مرحله در روان‌شناسی تحولی عبارت‌اند از:

(۱) توالی ثابت: توالی ثابت **مهم‌ترین شرط مرحله** است. توالی و ترتیب مراحل در همه جا و برای تمام افراد ثابت است؛ برای مثال، مرحله دو همیشه باید بعد از مرحله یک بیاید. سنینی که برای مراحل ارائه می‌شوند، تقریبی هستند و در جمعیت‌ها و فرهنگ‌های مختلف می‌توانند متفاوت باشند؛ اما توالی مراحل همه جا یکسان است.

(۲) صفت توحیدی: صفت توحیدی یعنی خصوصیات یک مرحله با مرحله قبل، یکپارچه می‌شود و در یک چهارچوب تازه قرار می‌گیرد. آنچه در یک مرحله می‌بینیم، هم شامل امکانات تازه، هم امکانات مرحله قبلی است؛ یعنی امکانات قبلی در امکانات جدید حل شده‌اند.

(۳) ساخت مجموعه‌ای: ساخت مجموعه‌ای یعنی مکانیسم‌های کم‌و بیش هم‌تراز در یک مجموعه قرار می‌گیرند؛ مثلاً ساخت کلی سواد شامل مکانیزم‌های جمع و تفریق و خواندن و نوشتن و غیره است. ساخت مجموعه‌ای **نشانه رسیدن به تعادل** در یک مرحله است.

(۴) تراز تهیه و اتمام: هر مرحله دو تراز دارد: تراز تهیه و تراز اتمام. فرایندهای روانی در یک فاصله زمانی در حال پیش رفتن و ریشه دواندن است که این سطح، فراهم‌سازی یا تراز تهیه است و سپس به تعادل می‌رسند که تراز اتمام است.

(۵) پایه‌ریزی مرحله در مراحل قبل: پایه‌های خصوصیات یک مرحله در مرحله قبل ریخته می‌شود. بنابراین، در هر مرحله باید به فرایندهای تشکیل دهنده مرحله بعدی توجه کرد و آن را از تعادل مرحله حاضر، جدا دانست.

● مرحله در فیزیولوژی

نمو بدنی پیوسته است و غیرممکن است که بتوان مراحل مجزایی را متمایز کرد. اگرچه ممکن است چند استثناء وجود داشته باشد:

(۱) دوران بلوغ: افزایش قابل ملاحظه سرعت نمو.

(۲) جهش نیمه‌راه نمو (۵/۵ تا ۶/۵ سالگی): بزرگ شدن سریع بدن.

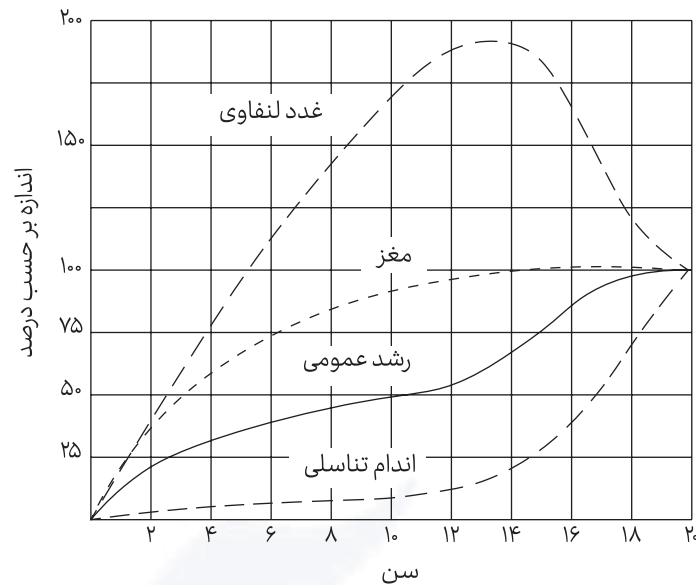
(۳) نمو مغز: دوره‌های نمو سریع با تناوب دوره‌های استراحت و رکود. نمی‌توان در این زمینه اظهار نظر قاطع کرد، اما می‌دانیم که در نمو جمجمه هیچ نوع ناپیوستگی وجود ندارد؛ بنابراین، پیوسته در نظر گرفته می‌شود.

برخی معتقدند که رشد فیزیولوژیکی ناپیوسته است و شاهد آن ظهور ناگهانی استخوان مچ دست است. اما غضروف آن به تدریج شکل می‌گیرد و تغییر ظاهری آن به خاطر کاربرد اشعه ایکس است که تصادفاً نسبت به ظهور اولین آثار کلسیم حساس است.

می‌توان برای نمو بدنی به شیوه‌ای مصنوعی مراحل تعیین کرد؛ مثل ظهور استخوان مچ دست یا رویش دندان‌ها؛ اما کسانی که به نمو بدنی توجه دارند، ترجیح داده‌اند که به **سن فیزیولوژیک پیوسته** که مشابه سن عقلی است، روی آورند.

چهار روش برای اندازه‌گیری سن فیزیولوژیکی وجود دارد: (۱) سن اسکلتی: براساس ظهور استخوان‌های دست و مچ دست، (۲) سن دندان: تعداد دندان‌ها، (۳) سن تنی: رشد قد و وزن، (۴) سن براساس صفات جنسی ثانوی: نمو دوران بلوغ.

نمودار زیر چهار ریخت اصلی نمو برحسب منحنی‌های نمو بافت‌ها و اجزای مختلف بدن را نشان می‌دهد.

خلاصه فصل

مطالعه رشد انسان به مطالعه علمی فرایندهای تغییر و ثبات در طول رشد اطلاق می‌شود. اهداف مطالعه رشد انسان، توصیف، تبیین، پیش‌بینی و اصلاح رفتار است. متخصصان رشد به مطالعه دو نوع تغییر رشدی می‌پردازند: تغییرات کیفی و کمی.

نخستین تلاش‌ها در زمینه مطالعه علمی رشد، زندگی‌نامه‌های اطفال بوده است. داروین آغازگر این روش بوده است و او را پیشگام مطالعه علمی کودک می‌داند. استانی‌ها و گزل، براساس دیدگاه تکاملی داروین نظریه‌های کودکی را مطرح کردند. آن‌ها با اتخاذ یک رویکرد هنجاری، ویژگی‌های کودکان را بررسی کردند. هال را بنیان‌گذار جنبش مطالعه کودک می‌نامند.

رشد یعنی بارز شدن تغییرات متوالی جسمانی و الگوهای رفتاری طبیعی براساس برنامه زیستی. از لحاظ زمان و میزان بروز فرایندهای رشدی، تفاوت‌های فردی وجود دارد. به طور کلی، رشد حاصل تعامل وراثت و محیط است.

عوامل بافتی بر رشد تأثیر دارند از جمله خانواده، وضعیت اجتماعی-اقتصادی و محله زندگی، فرهنگ و نژاد، زمینه تاریخی.

رویداد بهنجار، رویدادی است که بیشتر افراد یک گروه با آن به گونه‌ای یکسان مواجه می‌شوند. شامل تأثیرات هنجار وابسته به سن و تأثیرات هنجار وابسته به تاریخ (گروه‌های هم‌دوره یا کوهورت) است.

دوره حیاتی (critical period) یک دوره زمانی خاص است که در آن پیش‌آمدن یا نیامدن رویدادی خاص، تأثیر خاصی بر رشد فرد می‌گذارد. نقش‌پذیری، نوعی آمادگی در دستگاه عصبی برای اکتساب اطلاعات خاص در طی یک دوره حیاتی است.

غالباً به جای دوره حیاتی از اصطلاح دوره حساس (sensitive period) استفاده می‌شود که انعطاف‌پذیری بیشتری دارد. دوره حساس یعنی دوره‌های زمانی که در آن‌ها فرد به انواع خاصی از تجارب پاسخ‌گویی بیشتری دارد.

بالتس و همکارانش شش اصل عمده در «رویکرد رشدی فراخنای زندگی» را مطرح کرده‌اند: رشد و تحول فرایندی مادام‌العمر است، در فرایند رشد و تحول هم پیشرفت و هم پسرفت وجود دارد (رشد چندبعدی و چندجهتی)، تأثیرات نسبی عوامل زیستی و فرهنگی در فراخنای زندگی تغییر می‌کنند، رشد و تحول شامل تغییر در نحوه تخصیص منابع است، رشد و تحول فرایندی تغییرپذیر است، رشد و تحول از بافت تاریخی و فرهنگی تأثیر می‌پذیرد.

نحوه تبیین پدیده‌ها توسط نظریه‌پردازان مختلف به این امر بستگی دارد که آن‌ها درباره سه مسئله اساسی چه نگرشی دارند: (۱) طبیعت در برابر تربیت، (۲) فعال یا منفعل بودن فرد در تحول، (۳) رشد پیوسته (تغییرات کمی) یا ناپیوسته (تغییرات کیفی و مراحل). دو رویکرد متناقض در این زمینه‌ها از مناقشات بین لاک و روسو نشأت می‌گیرد.

جان لاک باور داشت که کودک مثل «لوح سفید» است که جامعه بر آن چیزهایی می‌نویسد. دیدگاه لاک پیشگام الگوی مکانیستی است. این الگو به اهمیت تربیت، رشد پیوسته و منفعل بودن فرد اشاره دارد.

روسو معتقد بود کودکان، هنگام تولد دارای «سرشت پاک» هستند و طبق تمایلات طبیعی و مثبت خود پرورش می‌یابند. روسو پیشگام الگوی ارگانیسمی است. این الگو به اهمیت طبیعت، رشد ناپیوسته و فعال بودن فرد اشاره دارد.

نظریه‌های رشد را می‌توان در یکی از پنج دیدگاه عمده قرار داد: (۱) روان‌کاوی: بر هیجان‌ها و سائق‌های ناهشیار تأکید دارد؛ (۲) یادگیری: به مطالعه رفتار قابل مشاهده

می‌پردازد؛ ۳) شناختی: به تحلیل فرایندهای تفکر و رفتارهای بیان‌گر این فرایندها می‌پردازد؛ ۴) تکاملی / اجتماعی-زیستی: زیرساخت‌های تکاملی و زیست‌شناختی رفتار را بررسی می‌کند؛ ۵) بافتی: بر بافت تاریخی، اجتماعی و فرهنگی تأکید دارد. خلاصه این دیدگاه‌ها را در جدول مربوطه در فصل مشاهده کنید. ملاک‌های اساسی مرحله در روان‌شناسی تحولی عبارت‌اند از: ۱) توالی ثابت (مهم‌ترین شرط)، صفت توحیدی (یکپارچه شدن امکانات جدید و قدیم)، ساخت مجموعه‌ای (قرار گرفتن مکانیسم‌های هم‌تراز در یک مجموعه / نشانه رسیدن به تعادل)، تراز تهیه و اتمام، پایه‌ریزی مرحله در مراحل قبل. در زمینه نمو بدنی از سن فیزیولوژیک پیوسته استفاده می‌شود. چهار روش برای اندازه‌گیری سن فیزیولوژیکی وجود دارد: سن اسکلتی، سن دندانی، سن تنی، سن براساس صفات جنسی ثانوی.

سؤالات کنکور کارشناسی ارشد

- ۱) براساس تاریخچه روان‌شناسی رشد، پیش‌کسوتان ابتدای قرن بیستم چه کسانی بودند؟ (ارشد ۱۳۹۰)
 - ۱) پیازه، گزل، والن
 - ۲) فروید، استانلی هال، بینه
 - ۳) پیازه و یگوتسکی، اریکسون
 - ۴) فروید، بینه، گزل
- ۲) در کدام نظریه، تحول به صورت پیوسته است؟ (ارشد ۱۳۹۲)
 - ۱) روان‌تحلیل‌گری
 - ۲) شناختی تحولی پیازه
 - ۳) پردازش اطلاعات
 - ۴) اجتماعی-فرهنگی و یگوتسکی
- ۳) توالی همگانی رخدادهای بیولوژیکی در دستگاه عصبی مرکزی که بروز یک کارکرد روانی را ممکن می‌سازد، اشاره به کدام مفهوم دارد؟ (ارشد ۱۳۹۵)
 - ۱) نمو
 - ۲) رسش
 - ۳) بلوغ
 - ۴) تحول
- ۴) نظریه استانلی هال عمدتاً مبتنی بر کدام رویکرد تحولی است؟ (ارشد ۱۳۹۵)
 - ۱) رفتارگرایی
 - ۲) تکامل‌نگری
 - ۳) پدیدارشناسی
 - ۴) شناختی
- ۵) کدام یک از رویکردها با الهام از فلسفه روسو شکل گرفته است؟ (ارشد ۱۳۹۵)
 - ۱) تکامل‌نگری
 - ۲) ارگانیسمی
 - ۳) رفتارنگری
 - ۴) ساخت‌گرایی
- ۶) نظریه‌های غیرمرحله‌ای رشد که عمدتاً رشد را فرآیندی پیوسته و تدریجی در نظر می‌گیرند، متأثر از فلسفه کدام فیلسوف است؟ (ارشد ۱۳۹۶)
 - ۱) توماس هابر
 - ۲) رنه دکارت
 - ۳) جان لاک
 - ۴) ژان ژاک روسو
- ۷) استانلی هال و آرنولد گزل در بررسی فرآیند تحول از کدام رویکرد استفاده کرده‌اند؟ (۱۳۹۶)
 - ۱) بالینی
 - ۲) تطبیقی
 - ۳) هنجاری
 - ۴) سیستمی
- ۸) فلسفه ژان ژاک روسو، زمینه‌ساز شکل‌گیری کدام الگوی رشدی است؟ (ارشد ۱۴۰۲)
 - ۱) مکانیستی
 - ۲) ارگانیسمی
 - ۳) بوم‌شناختی
 - ۴) روان‌تحلیل‌گری
- ۹) کدام نظریه، از روش پژوهشی انعطاف‌پذیر و مشاهده دقیق استفاده می‌کند؟ (ارشد ۱۴۰۳)
 - ۱) یادگیری
 - ۲) بافتی
 - ۳) شناختی
 - ۴) روانکاوی

سؤالات کنکور دکتری

- ۱۰) نقش کودک در تحول در دیدگاه رفتارشناسی طبیعی کدام است؟ (دکتری ۱۳۹۱)
 - ۱) کودک در تعامل با محیط، ساخت‌های تحول خود را بنا می‌کند.
 - ۲) کودک به صورتی فعال به شخصیت خود شکل می‌دهد.
 - ۳) کودک از نظر زیست‌شناختی برای تعامل با محیط تجهیز شده است.
 - ۴) کودک یک نظام کنشی در حال گسترش است که تابع نمو درونی است.
- ۱۱) کدام عبارت درباره نقش کودک در تحول روانی صحیح نیست؟ (دکتری ۱۳۹۳)
 - ۱) در نظریه عملیاتی پیازه، تحول بر ساخت‌هایی استوار است که کودک از راه تعامل با محیط به صورت فعال آن‌ها را بنا می‌کند.
 - ۲) در نظریه روانی-اجتماعی، کودک به صورت فعال در جست‌وجوی هویت خویش است.
 - ۳) در نظریه سازشی پیازه، کودک در تعامل جنبه‌های زیستی و محیط، منفعل است. همه چیز را تعادل جویی تبیین می‌کند.
 - ۴) در نظریه‌های یادگیری کودک در تحلیل رفتار فعال نیست.

(۱۲) عبارت «رشد و تحول چندبعدی و چندجهتی است که باهم در تعاملند»، به کدام اصل عمده رویکرد رشدی فراخوانی زندگی اشاره دارد؟ (دکتری ۱۴۰۳)

(۱) رشد و تحول تغییرپذیر است.

(۲) رشد و تحول فرایندی مادام‌العمر است.

(۳) رشد و تحول شامل تغییر در نحوه تخصیص منابع است.

(۴) در فرایند رشد و تحول هم پیشرفت و هم پسرفت وجود دارد.

پاسخ تشریحی کنکور کارشناسی ارشد

(۱) گزینه ۲

این سوال از تاریخچه روان‌شناسی رشد مطرح شده است که در خلاصه‌های مربوط به لورابک در ضمیمه کتاب رشد روان‌آموز به آن پرداخته‌ایم. حال از بانفوذترین روان‌شناسان اوایل قرن بیستم است که به‌عنوان بانی جنبش بررسی کودک محسوب می‌شود. در همان زمان، بینه اولین آزمون هوش را ساخت. در اواسط قرن بیستم، فروید با مطرح کردن نظریه روانی-جنسی، اولین نظریه در زمینه رابطه والد-کودک را ارائه کرد.

(۲) گزینه ۳

براساس نظریه پردازش اطلاعات، رشد به‌صورت پیوسته پیش می‌رود. نظریه اجتماعی-فرهنگی و وگوتسکی رشد را هم پیوسته و هم ناپیوسته در نظر می‌گیرد. نظریه شناختی پیاژه و نظریه روان‌تحلیل‌گری رشد را ناپیوسته و دارای مراحل می‌داند.

(۳) گزینه ۲

رشد یعنی بارز شدن تغییرات متوالی جسمانی و الگوهای رفتاری طبیعی براساس برنامه زیستی.

(۴) گزینه ۲

استانلی هال و همکارش گزل، براساس دیدگاه تکاملی داروین نظریه‌های کودکی را مطرح کردند و بر نقش طبیعت (رشد) در رشد کودک تأکید کردند.

(۵) گزینه ۲

روسو پیشگام الگوی ارگانیسمی است. در این الگو افراد موجوداتی فعال و پویا در نظر گرفته می‌شوند که خودشان آغازگر رویدادها هستند، نه اینکه فقط پاسخ‌دهنده باشند.

(۶) گزینه ۳

دیدگاه لاک پیشگام الگوی مکانیستی است. در این الگو افراد مثل ماشین در نظر گرفته می‌شوند که به‌شکل منفعلانه و قابل‌پیش‌بینی به محرک‌ها و درون‌دادهای محیطی واکنش می‌دهند. نظریه‌پردازان مکانیستی رشد را فرایندی پیوسته می‌دانند.

(۷) گزینه ۳

هال و گزل بر نقش طبیعت (رشد) در رشد کودک تأکید کردند. آن‌ها با اتخاذ یک رویکرد هنجاری، ویژگی‌های کودکان را بررسی و با میانگین رشد عادی مقایسه می‌کردند.

(۸) گزینه ۲

روسو پیشگام الگوی ارگانیسمی است. طبق این الگو افراد موجوداتی فعال و پویا هستند که خودشان آغازگر رویدادها هستند.

(۹) گزینه ۳

نظریه رشد شناختی پیاژه، از مصاحبه‌های انعطاف‌پذیر و مشاهده دقیق در شیوه‌های پژوهشی خود استفاده می‌کند.

پاسخ تشریحی کنکور دکتری

(۱۰) گزینه ۳

طبق دیدگاه رفتارشناسی طبیعی (کردارشناسی) انسان دارای سازوکارهای سازگارکننده برای بقا است. این دیدگاه زیرساخت‌های تکاملی و زیست‌شناختی رفتار را بررسی می‌کند.

(۱۱) گزینه ۳

طبق نظریه رشد شناختی پیاژه، افراد در فرایند رشد خود نقش فعال دارند. بعداً خواهید خواند که در این نظریه، کودک در تعامل با محیط، ساختارهای شناختی را به‌شکل فعالانه و براساس مکانیزم تعادل‌جویی می‌سازد. براساس نظریه روانی-اجتماعی اریکسون، شخصیت تحت تأثیر اجتماع و از طریق گذر از

بحران‌های متعدد شکل می‌گیرد. فرد در این فرایند نقش فعال دارد. براساس نظریه یادگیری، فرد در فرایند رشد منفعل است. افراد صرفاً پاسخ‌دهنده هستند و رفتار تحت تأثیر محیط است.

(۱۲) گزینه ۴

یکی از اصول عمده در رویکرد فراخوانی زندگی این است که در فرایند رشد و تحول هم پیشرفت و هم پسرفت وجود دارد. براساس آن، رشد و تحول، چندبعدی است؛ یعنی رشد شامل ابعاد متعدد زیستی، روان‌شناختی و اجتماعی است؛ که با یکدیگر در تعامل هستند. همچنین، رشد و تحول، چندجهتی است؛ یعنی ممکن است پیشرفت در یک حوزه با پسرفت در حوزه دیگر همراه باشد.